

**T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ YÖNETİCİ, SINIF
VE PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBER
ÖĞRETMENLERİN KAYNAŞTIRMA ADAYI ÖZEL
GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİ TANIMA VE
YÖNLENDİRME YETERLİLİKLERİNİN
İNCELENMESİ
(Gaziantep İli Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nur (TOPRAK) KARAER

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr Semih SUMMAK

**GAZİANTEP
HAZİRAN 2010**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ YÖNETİCİ, SINIF VE
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBER ÖĞRETMENLERİN
KAYNAŞTIRMA ADAYI ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİ
TANIMA VE YÖNLENDİRME YETERLİLİKLERİNİN
İNCELENMESİ
(Gaziantep İli Örneği)**

KARAER; Nur

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. M. Semih SUMMAK

Haziran 2010, 82 sayfa

Bu araştırma temelde, ilköğretim düzeyinde, özel gereksinimli öğrencilerin, okul yöneticileri, sınıf ve psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenleri tarafından tanınma yeterliliklerinin belirlenmesi sorununa yöneliktir. İlköğretim düzeyinde, özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitime dahil edilmeleri konusuna yönetsel bir sorun olarak dikkat çekmeyi, ileride tasarlanacak hizmet içi eğitim programlarına veri sağlamayı ve bu konuda genel bir farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Veriler 2009-2010 öğretim yılında Gaziantep İli Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerinde, evreni temsil oranı dikkate alınarak oranlı küme örnekleme yöntemi ile seçilen 26 ilköğretim okulunda görev yapan 85 okul yöneticisi, 499 sınıf ve 10 Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğretmeninden elde edilmiştir.

Araştırma, bir proje bütünü içinde yürütülen çalışmaların bir parçası olmaktan öte, alanyazında özel gereksinimli öğrencilerle ilgili araştırmaların, incelenen evrende, öncüsü olması ve okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik bilgi ve tutumlarının algılanması bakımlarından önemlidir.

Araştırma için özel olarak bir ölçek geliştirilmiştir. Deneklerce verilen yanıtlar SPSS 15.0 paket programında çözümlenmiştir. Verilerin çözümünde yüzdelik dağılım ve tablolama teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre okul yöneticilerinin, sınıf ve psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciyi tanımada zorluk çektikleri ve bu öğrencilerle ilgili

aldıkları eğitim ve bilgi konusunda kendilerini yetersiz buldukları 3
gözlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, özel gereksinimli öğrencilerin öncelikle
yönetsel bir sorun olarak ele alınması ve okul yöneticilerinin, sınıf ve psikolojik
danışman ve rehberlik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler ve kaynaştırma
eğitimi konusunda ciddi bir eğitimden geçirilmeleri önerilmiştir.

Anahtar kelimeler; Özel Gereksinimli Öğrenciler, Okul Yöneticileri,
Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Sınıf Öğretmeni, Kaynaştırma Eğitimi

**An ANALYSIS of PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS',
TEACHERS' and SCHOOL COUNSELORS' PROFICIENCY in
ASSESSING and DIRECTING STUDENTS with SPECIAL NEEDS in
INCLUSIVE and MAINSTREAMING SCHOOLS
(A case Study in Greater Gaziantep Area)**

KARAER, Nur

M:A: Thesis, Department of Educational Sciences

Supervisor: Asistant Prof.Dr.M.Semih SUMMAK

June 2010, 82 pages

The study aimed at assessing school administrators', general education teachers' and school counselors' level of proficiency in identifying students with Special Education Needs, as an administrative problem at primary school level. It also sought to provide some preliminary data wich would be used as the foundation of in-service training programs to be designed for students with Special Education Needs. The data were obtained from the proprotionately selected research population in Şehitkamil and Şahinbey districts of Greater Gaziantep Province, 85 school administrators, 499 primary school teachers and 10 school counselors in 26 primary schools joined the study as subjects during the 2009-2010 academic year.

It is hoped that the study would contribute to the literature by creating a general awareness concerning students with Special Education Needs as an administrative problem. The study is important in that it is the first study conducted within the current population on students with Special Education Needs; beyond being a complementary part of an ongoing Social Support Project (SODES) in Gaziantep province.

A special data collection tool was developed for the study. The responses given by the subjects were analyzed by using SPSS 15.0. Frequency analysis and crosstabulation were the major tools in statistical analyses. The findings indicate that school administrators, school counselors and primary school teachers have

difficulty recognising and assessing students with special education needs⁵ and find themselves insufficient in the field of inclusive education. The schools, surveyed also seemed to lack basic inclusive infrastructure and physical conditions to meet special education needs in the province. In the light of findings, it is suggested that school administrators, school counselors and primary school teachers should be offered a comprehensive in-service training on inclusive education and students with special needs.

Key words: Students With Special Education Needs, School Administrator, School Counselor, Primary Teacher, Mainstreaming

Her insanda olduğu gibi engelli çocuklar da diğer insanlarla sosyal ilişki kurmak ve bunu sürdürmek, çevresi tarafından sevgi ve değer görmek, beğenilmek, takdir edilmek, hiç kimseye ihtiyaç duymadan ve bağımlı olmadan yaşamak istemektedirler. Bu onların en doğal hakkı olduğu gibi, toplumsal bütünlüğün ve kalkınmanın da temelidir. Engelli çocuklara verilen eğitimin niteliği ne kadar iyi olursa olsun, sonuçta onu içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline getirmiyor ve kabul görmesini sağlamıyorsa verilen eğitim işe yaramayacaktır. Bu nedenle kaynaştırma eğitiminin, her türdeki engelli ve eğitilebilir çocuğun devam ettiği okullarda önemli bir hizmet alanı olarak görülmesini ve bir takım tedbirlerin bu alandaki tüm yetersizliklerin öncelikle yönetsel bir sorun olarak ele alınması gerektiğini düşünmekteyim.

Okullarda, düzeni bozduğu ve akademik başarısı düşük olması nedeniyle pek de kabul görmeyen özel gereksinimli öğrencileri, okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin tanıma yeterliliklerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma toplam beş bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümde özel gereksinimli öğrenciler ve eğitimleri ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Ayrıca araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıtlı ve sınırlılıklarından bu bölümde bahsedilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın konusu ile ilgili kaynak özetlerine yer verilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örneklemi, araştırmada kullanılan ölçek, verilerin toplanması ve çözümünden bahsedilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde alt ve ana probleme ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Beşinci ve son bölümde ise araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar, tartışma ve öneriler sunulmuştur.

Bu araştırmanın bulguları aynı zamanda Gaziantep'te yürütülmekte olan SODES destekli bir projeye de büyük katkılar sağlamıştır. Bu çalışma sırasında danışmanlığımı yapan, beni yönlendiren, araştırmanın tüm safhalarında sabırla destekleyen, motive eden, tezimin geliştirilmesinde desteğini ve görüşlerini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. M. Semih SUMMAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam süresince beni destekleyen biricik eşime, aileme ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Nur KARAER

Haziran, 2010

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	viii

1. GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	1
1.1.1. Problemin Arka Planı.....	2
1.1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.1.3. Alt Problemler.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI.....	7
1.5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	7

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. TANIM.....	8
2.2 .TARİHÇE.....	9
2.3 .TÜRKİYE’DE KAYNAŞTIRMA.....	11
2.4 .KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNİN AMAÇLARI.....	13
2.5. BAŞARILI BİR KAYNAŞTIRMANIN İLKELERİ NELERDİR?.....	14
2.6 . KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDE BİR KAYNAK OLARAK OKUL YÖNETİCİLERİNİN ROLÜ.....	15
2.7. OKUL SİSTEMLERİ İÇİNDE ÖGÖ	16
2.7.1. Kaynaştırma Eğitiminde Liderlik: Paylaşılan Liderlik	17
2.8. KAYNAŞTIRMA ÖĞRETMENİNİN YETERLİLİKLERİ	19
2.8.1. Kaynaştırma Öğretmeninde Bulunması Gereken Özellikler.....	20

2.8.2. Kaynaştırma Eğitiminin Uygulandığı Okullarda Personelin Görev ve	8
Sorumluluk Alanlarındaki değişiklikler; Yeni Rol Tanımları	21
2.9. ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE OKULUN YASAL SORUMLULUKLARI	22
2.10. BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI (BEP) NEDİR?	23
2.10.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Aşamaları.....	24
2.10.2. BEP Nasıl ve Kimler tarafından Geliştirilir?	24
2. 10.3.BEP'in İçeriği	25
2.11. KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	26
2.12. KAYNAŞTIRMA SINIFININ DONANIMLARI...I.....	28
2.13. KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNİN AİLELERİ	29
3. MATERYAL VE YÖNTEM	
3.1 YÖNTEM.....	32
3.1.1. Araştırma Deseni.....	32
3.1.2. Evren ve Örneklem.....	33
3.1.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi, Geçerlilik ve Güvenirliğin Sağlanması	34
3.1.4. Verilerin Çözümlemesi.....	35
4. BULGULAR VE YORUM	
4.1. BULGULAR.....	36
4.2. ARAŞTIRMANIN ANA PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	36
4.2.1. Araştırma Problemine Katılan Denekleri	
Sosyo-Demografik Özellikleri	37
4.3. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	38
4.3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	38
4.3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	40
4.3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	42
4.3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	44
4.3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	46
4.3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	48
4.3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	50
4.3.8. Veri Toplama Aracının Açık Uçlu Sorularının Çözümlemesi	52

4.4. YORUM.....	9
56	
4.4.1. Tartışma.....	59
4.4.2. Sonuç	61
4.4.3. Öneriler.....	63
 KAYNAKLAR.....	 65
 EKLER.....	 69
EK.A. Anket Uygulaması İzin.....	70
EK.B. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	71
EK.C. Veri Toplama Aracının Uygulandığı İlköğretim Okulları.....	81
 ÖZGEÇMİŞ (VİTAE).....	 82

Tablo 3.1.	Gaziantep ili 2009-2010 İlköğretim Okullarındaki Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni, PDR Öğretmeni, ve Öğrenci Sayısı.....	34
Tablo 3.2.	Anketi cevaplayan ve cevaplamayan Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni, PDR Öğretmeni sayısı.....	34
Tablo 4.1.	Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı.....	37
Tablo 4.2.	Okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görev türlerine göre dağılımı.....	37
Tablo 4.3.	Okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin yaşlarına göre dağılımı.....	37
Tablo 4.4.	Okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımları.....	38
Tablo 4.5.	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili “kişisel deneyimler” konusundaki algılarına ilişkin verilerin çözümlemesi	39
Tablo 4.6.	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili aldıkları eğitim ve bilgi yeterliliklerine ilişkin verilerin çözümlemesi	41
Tablo.4.7.	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili “bilgiye ulaşmak” konusundaki tutumlarına ilişkin verilerin çözümlemesi.....	43
Tablo.4.8.	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler konusundaki kişisel görüşlerine ilişkin verilerin incelenmesi	45
Tablo.4.9	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri “değerlendirme” konusundaki yeterliliklerine yönelik algılarına ilişkin verilerin çözümlemesi...47	
Tablo.4.10	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin “kaynaştırma eğitiminin uygulandığı sınıflardaki normal öğrencilere ve ailelere bilgi sağlamak” konusundaki görüşlerine ilişkin verilerin çözümlemesi.....	49
Tablo.4.11.	Okul yöneticilerinin okullarındaki özel gereksinimli öğrenci sayısına ilişkin görüşleri.....	50
Tablo 4.12.	Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin “kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullardaki fiziksel imkânlar” konusundaki görüşlerine ilişkin verilerin çözümlemesi	51

Sayfa No

Şekil 2.1. ÖGÖ (Özel Gereksinimli Öğrenci) Merkeze Alan Kaynaştırma Yapısı.....
16

Şekil 4.1. Veri toplama aracının 5 numaralı maddesine verilen yanıtların dağılımı.... 52

Şekil 4.2. Veri toplama aracının 30 numaralı maddesine verilen yanıtların dağılımı... 53

Şekil 4.3. Veri toplama aracının 31 numaralı maddesine verilen yanıtların dağılımı... 54

KISALTMALAR

BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
ÖGÖ	: Özel Gereksinimli Öğrenci
PDR	: Psikolojik Danışman ve Rehber

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

1.1.1. Problemin Arka Planı

Eğitim ve Davranış Bilimleri terminolojisinde eğitim sistemi olağan ya da ortalama yeterlik ve kapasitesi bulunan çocukların gereksinimlerini karşılayacak biçimde düzenlenmiştir. Standart öğretim yöntemleri, standart sınıflar ve ders kitapları ile standart öğretim stratejileri olağan ya da normal çocukların gereksinimini karşılayacak biçimdedir. Örgün eğitim kurumları normal çocukların takvim yaşlarına ve benzer özelliklerine bakılarak; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim, üniversite olarak gruplandırılmaktadır. Normal çocukların aynı bilgi ve becerileri yaklaşık düzeyde edinmeleri varsayımı bu gruplandırmaları geçerli kılmaktadır. Normal sınırlar içinde olsa da her çocuğun güçlü-zayıf yönleri, sınırlılıkları ve yetenekleri bulunmaktadır. Bedensel özellikleri ve öğrenme yeterlilikleri birbirinden farklıdır. Ancak normal sınırlar içinde kabul edilen çocuklar arasındaki bu farklılıklar çoğu kez fazla büyük değildir. Dolayısıyla normal akranlarıyla eğitim hizmetlerinden yararlanmada ciddi problemlerle karşılaşmazlar. Özel gereksinimli bireyler ise çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireylerdir.

Özel gereksinimli çocuklar olarak adlandırılan çocuklar; öğrenme yetenekleri ya da bedensel özellikleri ile normal eğitimden yararlanamayan ve bu nedenle genel eğitimden farklı olarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları” gerektiren çocuklardır. Akranlarından farklılık alt sınırdan ve üst sınırdan öteye geçebilir. Bu yönüyle özel gereksinimi olan çocuklar, öğrenme ya da davranış bozukluğu gösteren, bedensel ve duygusal yetersizliği olan çocuklar ile üstün ve özel yetenekli çocukları da içerisine alan çok kapsamlı bir terimdir (Doğru, 2004:114).

Bazı özel gereksinimli çocukların normal sınıf içerisinde yer alması, 14 çoğu zaman okullarda ve eğitimciler arasında tartışma konusu olmaktadır. Ancak günümüzde yaygın kabul gören görüş, özel sorunlu öğrencilerin de kaynaştırma programlarıyla normal öğrenciler ile bir arada eğitim görmesinden yanadır. Temel insan hakları açısından yaklaşıldığında da her insanın eğitim görme hakkı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Çağımızda eğitim sisteminin dışına atılacak hiçbir çocuğun olamayacağı kabul edilmektedir (Özabacı, 2004:130). Bu, insan merkezli bir eğitimin de gereğidir. Kaynaştırma, "Gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir" (Kırcaali-İftar, 1992:45).

İyi planlanmış bir kaynaştırma programı içinde yer alan özel gereksinimli çocuk normal akranları ile girdiği doğrudan etkileşim sonucunda toplumca benimsenen davranış repertuarını genişletmeye başlayacaktır. Özel gereksinimli çocuk için bu repertuar içinde yer alan davranışlar, çocukluk döneminde kazanılması kolay, yetişkinlikte ise benimsenmesi zor olan davranışlardır. Özel gereksinimli çocuk toplumca benimsenen davranış repertuarına geniş ölçüde sahipse onun toplumda sosyal kabul görmesi daha kolay olacaktır. İşte bu da kaynaştırma eğitiminin en büyük faydalarından birini, sosyal kabulü ortaya çıkarmaktadır (Metin,1992:34).

Kaynaştırma Eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla engelli ve normal çocukların eğitsel ve sosyal yönden bütünleşmelerini sağlama yöntemidir. Özel gereksinimli her çocuk için kişiye özgü olan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) uygulanmalıdır. BEP, her bir engelli çocuk için yazılı olarak, bölge eğitim kurumu veya eğitim ünitesi tarafından geliştirilmiş olan ve engelli çocukların, öğretmenlerin, ana-babaların ya da koruyucu ailelerin özel gereksinimlerini karşılamak için oluşturulmuş özel eğitim programlarıdır. Çocuğun yetenekleri ve yapabildiklerine bakılarak gereksinimlerinin belirlenmesi esasına dayanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı için anne, baba ve eğitimciler birlikte karar vermelidir. Aile, eğitimin her aşamasına dahil edilmeli ve okulda sunulan eğitimle ilgili bilgilendirilip eğitimin bir parçası olmalıdır. Okulda verilen eğitim amaçlarının gerçekleşmesi için evde pekiştirici çalışmalar yapılmalı, bu konuda anne-babalar öğretmenler ile iş birliği içinde olmalıdır (Fiscus ve Mandel, 2002).

Anayasamızın 42. Maddesi; devletin, durumları nedeniyle özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim tedbirlerini alacağını, 1739 Sayılı Türk Milli Eğitim

Temel Kanununun 7. Maddesi; temel eğitim görmek her Türk vatandaşının 15 hakkı olduğunu, 8. Maddesi eğitimde kadın erkek herkese fırsat eşitliğinin sağlanacağını, özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirlerin alınacağını 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun 4. Maddesi; özel eğitimin genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğunu, özel eğitim hizmetlerini çocuğun özür ve özellikleri dikkate alınarak mümkün olduğu kadar yakınına götürülecek biçimde planlandığını durumları ve özellikleri uygun olan engelli çocukların normal akranları arasında eğitim görmeleri için gerekli tedbirlerin alınması; resmi, özel ilköğretim okullarının kendi çevrelerindeki özel eğitim gerektiren çocuklar için özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlü olduklarını hükme bağlamış bulunmaktadır (MEB, Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,1997).

Nörolojik çeşitliliğin okul sistemine sorunsuz olarak dahil edilebilmesi, her şeyden önce, bir yönetim sorunu olarak görülmelidir. Özel gereksinimli öğrencilerin okul sistemi içinde geliştirilmeleri ve toplumla kaynaştırılabilmeleri, büyük oranda eğitim çalışanlarının bu konuda doğru bilgi ve geliştirici becerilerle donatılmış olmasına bağlıdır. Çalışanlarını ve kurumunu belli bir konuda yeterli hale getirmek ve bu konuda bir kültür oluşturmak yönetimlerin görevidir. Bunu yaparken öncelikle geliştirilmesi gereken alanda, uygun bir veri tabanı ve analitik sonuç çıkarmaya yönelik bilgi dağarcığı oluşturmak önemlidir (Summak, 2007).

Özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme konusunun birinci elden ilgilileri olan sınıf ve PDR öğretmenleri ve okul yöneticilerinin bu öğrencilere karşı davranış geliştirme yeterliliklerine yönelik ulusal bilgi tabanının son derece yetersiz olduğu bilinmektedir. Mevcut araştırma, bu alandaki eksikliklere dikkat çekme ve bazı hizmet içi etkinlikleri tasarlamada önemli bir zemin oluşturulacağı düşünüldükçe yapılmıştır.

1.1.2. Araştırma Problemleri

Araştırmada “Gaziantep ili ilköğretim okullarındaki okul yöneticileri, sınıf ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterlilikleri nedir?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

1. “Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili kişisel deneyimler” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin algıları nedir?

2. “Kaynaştırma eğitimi” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin bilgi yeterlilikleri nedir? 16
3. “Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili bilgiye ulaşmak” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin tutumları nasıldır?
4. “Kaynaştırma eğitimi hakkındaki kişisel görüşler” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri nedir?
5. “Özel gereksinimli öğrencileri değerlendirme” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin kendi yeterliliklerine ilişkin algıları nedir?
6. “Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı sınıflardaki normal öğrencilere ve ailelere bilgi sağlamak” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri nedir?
7. “Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullardaki fiziksel imkânlar” konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri nedir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Gaziantep’te yer alan devlet okullarındaki özel gereksinimli öğrencilerin ve kaynaştırma eğitiminin genel durumuna ilişkin profil çıkarmak, bu konuda çalışacak olan araştırmacı ve uygulayıcılara veri tabanı sağlamak, eğitim öğretim süreci içerisinde özel gereksinimli öğrencileri yönlendirmek konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin de farklı görüşlerini ortaya koyarak, “nörolojik çoğulculuk” konusunda bir farkındalık yaratmaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Son yıllarda ülkemizde özel eğitime verilen önemle birlikte normal gelişim gösteren çocuklarla özel eğitim gerektiren çocukların kaynaştırılması konusu eğitim tedbiri olarak ağırlık kazanmaya başlamıştır. Kaynaştırma eğitimi ile bireyselleşmiş eğitim plan ve programları içerisinde uygun görülen engelli çocuklarla, engelli olmayan yaşlılarını belirli sürelerde eğitim ve sosyal yönden bütünleştirilmesi hedeflenmektedir.

Kaynaştırma (mainstreaming) özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel; okul öncesi,

ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına 17 dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır (MEB, 2000).

MEB'nin "Kaynaştırma Uygulamaları Genelgesi" ile özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri hedeflenmiştir. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin 23. ve 69. maddesi ile kaynaştırma eğitiminde uygulanacak program düzenlenmiştir. Bu uygulamanın amacı, engelli çocuklarla normal yaşlılarını eğitsel ve sosyal yönden bütünleştirebilmektir. Kaynaştırma uygulamaları; özel gereksinimi olan bir öğrencinin, en az kısıtlayıcı ortamda eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi, diğer bir deyişle, eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanacağı ve normal yaşlılarıyla olabildiğince fazla bir arada bulunacağı eğitim ortamına yerleştirilmesi esasına dayanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, kaynaştırma engelli öğrencinin sadece genel eğitim ortamına yerleştirilmesini içeren bir süreç değildir; beraberinde destek hizmetleri, uygun plânlamaları ve çeşitli düzenlemeleri gerektiren teknik bir uygulamadır. Tüm özel gereksinimli çocukların normal eğitime dahil olma (inclusion) veya kaynaştırma (mainstreaming) sürecine katılabilmeleri her şeyden önce yönetimin ve çalışanların bu konuda yeterli kültürel ve teknik donanıma sahip olmalarını gerektirir (Sumak, 2007).

Bir toplumun uygarlık düzeyi o toplumun çocuklarına verdiği değer ve eğitim hizmetleriyle yakından ilgilidir. Bu eğitim hizmetleri normal çocuklara sağlanan eğitim hizmetlerinden özel eğitime muhtaç çocukların soyutlanmadığı ölçüde bir anlam taşır. Kaynaştırma bir ekip çalışmasıdır ve kaynaştırmanın başarıya ulaşması ekip çalışmasının başarısına bağlıdır (Gözün ve Yıkılmış, 2004:79). Kaynaştırma eğitimde okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehber öğretmenlerin, diğer okul çalışanlarının, ailelerin ve hatta normal öğrencilerin bile sorumlulukları vardır. Olumsuz tutumların olumlu hâle dönüştürülmesi ve özel gereksinimli çocukların topluma kazandırılması eğitimcilerle düşen en büyük görevdir. Toplumun bilinçlendirilmesi ve olumlu bakış açısı geliştirilebilmesi için sivil toplum örgütlerinden, kamu kurum ve kuruluşlarından özel girişimcilere kadar herkesin yapabileceği çok şey olduğu mutlaklıdır. Özel eğitim genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğundan ortak öğretim stratejilerinin geliştirilmesi, bilgi , beceri ve birikimlerin paylaşılması gereklidir. Yetersizliğe sahip bütün çocuklara eğitim olanağı sağlanmalıdır. Özel eğitimde erken müdahale çok önemlidir. Yetersizliği olan ya da risk altında bulunan erken

çocukluk dönemindeki bireyler için özel eğitim hizmetlerinin durum saptanır 18 saptanmaz uygulanmaya başlanması gereklidir. Çünkü 0-3 yaş arası gelişim için çok kritik bir dönemdir. Bu dönem daha sonraki gelişim ve öğrenmelerin temelini atıldığı bir evre olduğu için bu dönemde yapılacak müdahale yetersizliğin gelişim üzerindeki etkisini en aza indirebilir.

Bu araştırmanın halen devam eden bir proje çalışmasının bir parçası olarak alanyazına okul yöneticileri, sınıf ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterliliklerinin belirlenmesi açısından örneklemin alındığı evrene yönelik açıklayıcı veriler ve genel bir farkındalık oluşturması beklenmektedir. Bunun yanında belirlenen evrende konuyla ilgili daha önceden yapılmış bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Bu bakımdan özel gereksinimli öğrencilerin eğitimini/kaynaştırılmasını sınıf ve okul bağlamında yönetsel bir sorun olarak ele alması bakımından önemlidir.

Bu çalışma ile özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma sorunlarının okul sistemi içinde gereği gibi yönetilebilmesi için, öncelikli olarak konuyla ilgili mevcut bilimsel eğilimlerin çok iyi çözümlenmesi, eğitimin davranış geliştirici işlevlerine olan inancın oluşturulması ve sürdürülmesi gerektiği konusunda okul yönetici ve çalışanlarına farkındalık sağlayacağı umulmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

1. Bu çalışmada okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin veri toplama aracında yer alan maddeleri yanıtlarken içten davrandıkları kabul edilmiştir.
2. Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin yeterlilikleri özel gereksinimli öğrencilerle ilgili sorunların yöneltmesinde öncelikli alanlar olarak görülmüştür.

1.5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1. Araştırma, Gaziantep İli Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki ilköğretim okullarında 2009-2010 eğitim öğretim yılında görev yapan okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlı tutulmuştur.

2. Bu araştırma, ilköğretim düzeyinde okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerini tanıma ve yönlendirme yeterliliklerinin belirlenme ölçeği ile sınırlıdır. 19
3. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Gaziantep İli Şehitkamil ve Şahinbey merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında yapılmış; diğer ilçe ve köy okulları kapsam dışı bırakılmıştır.
4. Örneklemeye giren okullarda okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak elde edilen yüzdeler (kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenci sayıları ve yüzdeler) deneklerin öznel değerlendirilmeleri sonucu ortaya çıkan rakamlar olabilir. Bulgular bu sınırlar içerisinde ihtiyatla yorumlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. TANIM

Kaynaştırma (mainstreaming) yeni bir düşünce değildir. Kaynaştırmaya ilişkin son zamanlardaki eğilimlerin 1960'ların Amerika'sının vatandaşlık haklarına dayanmasına rağmen, bu eğitimin arkasındaki idealler, liberal ve ileri düşüncelerde daha şiddetli köklere sahiptir. Henüz ülkemizde çok yetersiz ve yüzeysel bir uygulama olarak okullarımızda yasal gerekleri yerine getirme kaygısından öteye

geçemese de batıdaki okul sistemlerinin izini 100 yıl öncesine kadar sürersek 20 iki ögenin o zaman da açıldığını görebiliriz. Bunlardan biri “kaynaştırma” (mainstreaming) diğeri kaynaştırmanın zıttı anlamına gelen “ayırma” (segregation) dır (Thomas, Walker ve Webb, 1998:3). Ayırma (segregation), normal çocuklardan ayrılma ve ayrı yerlerde eğitim anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, engelli olan çocukların, normal çocuklarla bir arda olduğu zaman eğitim öğretimden yararlanamadığı, ilişki kuramadığı ve sosyal açıdan uyum sağlayamadığı görüşüne dayanmaktadır (Özgür, 2004:25). Eğitim uygulayıcıları ayırmayı uyguladıklarında, yani birçok özel gereksinimli öğrenciyi özel olarak düzenlenmiş çevre ile özel olarak yetiştirilmiş öğretmenlerle, normal öğrencilerden çok uzak ortamlarda yetiştirdiklerinde, bu uygulamanın özel gereksinimli öğrencilerin sosyalleşememe, kendilerini bu toplumun bir parçası olarak görmeme eğiliminde olduklarını fark etmişler, (Thomas, Walker ve Webb, 1998:3). Kaynaştırma tartışması, zamanla öyle ideolojik seviyeye gelmiştir ki çözülemeyen zıt düşüncelerin yarışma alanına dönüşmüştür. Eğer bütün özel gereksinimli öğrenciler için en iyi eğitim isteniyorsa, bu çözümlerin en mantıklısı olmalıdır. “Ayırma”daki amacı ve gücü ortaya koyamayan eğitim uygulayıcıları kaynaştırma eğitimine yönelmişlerdir (Kenneth, Kavale ve Steven, 2000). Kaynaştırma son yıllarda özel eğitimle ilgili olarak en sık kullanılan kelimelerden biridir. Kaynaştırmanın farklı kelimelerle oluşturulmuş, paralel anlamı taşıyan tanımlarına bakacak olursak;

"Kaynaştırma", özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamlarıdır (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997, resmi gazete 1. bölüm)

Kaynaştırma, "Gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir" (Kırcaali-İftar, 1992:45).

Kaynaştırma genel eğitim sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinin, özel eğitim desteği ile birlikte sürdürülmesidir (Kargın,2004:6).

Kaynaştırma, “özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2000, 1997 yılında kabul edilen 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname)

Özel gereksinimli bireyler bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal 21 özellikleri yönünden akranlarından farklı gereksinimleri olan bireylerdir (Kargın, 2004:6).

Özel eğitim gerektiren birey", çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997)

Yönetmelikte kaynaştırma “ özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2000).

2.2. TARİHÇE

Özel gereksinimli insanlara tarihsel açıdan baktığımızda, 17. yüzyılda Antik çağlardaki Yunan ve Roma toplumlarında özel gereksinimi olan çocuklar birer suçlu gibi görülüp, öldürülmekteydi. Zamanla toplumun özel gereksinimli insanlara karşı davranış ve düşünce biçimleri, var olan sosyo-kültürel felsefeden, tıbbi bilgilerden ve yetersizliklerin artık insanlar tarafından bilinmesinden büyük oranda etkilenmiştir. Amerika’da 19. yüzyıla kadar özel eğitim hizmetlerinin yeterli olmaması nedeniyle, pek çok özel gereksinimli öğrenci, genel eğitim sınıflarına eğitim görmüşlerdir. Genel eğitim sınıfına özel eğitim desteği olmadan yerleştirilen öğrenciler, sınıf öğretmenlerinin çabasıyla eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Bu dönemde, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında eğitim göremeyeceği düşüncesi yaygındı (Gebreselassie, 2000:18).

19. yüzyıla gelindiğinde farklı yetersizlikleri olan çocuklara yönelik özel eğitim okullarının sayıları hızla artmıştır. 1900’lü yılların ilk yarısında Amerika Birleşik Devletleri’nde ve pek çok Avrupa ülkesinde, özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak sürdürülen hizmetlerin özel eğitim okullarında gerçekleştirildiği yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır (OECD, 1995). 1900’lü yılların ortalarına kadar olan dönemde özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okullarında eğitilmeleri görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Yine bu dönemde kaynaştırmaya yönelik sınırlı da olsa çeşitli görüşlerin ve çabaların oluşmaya başladığı dikkati çekmektedir. Kaynaştırma adına yapılan ilk çalışma 1913 yılında görme engelli öğrenciler için başlatılmıştır. Kaynaştırma açısından ortaya çıkan bir diğer gelişme, 1928 yılında İngiltere’de alınan bir kararla özel eğitim ve genel eğitim okullarının birlikte

22
çalışmalarının vurgulanmış olmasıdır. Bu kararın ardından 1944 yılında kabul edilen yasa ile uygun olan öğrencilerin genel eğitim sınıflarında eğitimlerini sürdürmeleri görüşü benimsenmiştir (Lindsay, 2003:3). 1970'lerde özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okullarında/sınıflarında eğitim görmelerine yönelik başlayan eleştiriler ve mahkemeye yansıyan çeşitli davalardan dolayı kaynaştırma uygulamaları, pek çok ülkenin yasalarında yer almaya başlamıştır. Norveç'te 1976 yılında, İtalya'da 1971 yılında, Amerika'da ve Fransa'da 1975 yılında, İngiltere'de 1974 yılında yürürlüğe giren yasalarla, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri yasal olarak kabul edilmiştir (OECD, 1995). 1975 yılında ABD'de kabul edilen Tüm Engelli Çocukların Eğitimi Yasası ile okul çağındaki engelli çocukların uygun eğitimsel hizmetlerden yararlanması amaçlanmıştır. Bu yasada engellilerin eğitimine ilişkin çeşitli önemli kararlar alınmıştır.

Bu kararların bazıları şunlardır; (Public Law 94-142, Education of All Handicapped Children Act)

1. Okul çağı gelen her engelli çocuğun parasız ve uygun eğitimden yararlanma hakkı vardır, okullar engelli öğrencileri kabul etmekle yükümlüdür.
2. Değerlendirme materyallerinin ve süreçlerinin her türlü ırk, dil, din ve kültür ayırımından uzak tutulması gereklidir.
3. Özel eğitim hizmetlerinden yararlanmasına karar verilen her engelli çocuk için eğitimin nerede, ne kadar süreyle, hangi amaçla ve kimler tarafından gerçekleştirileceğini belirten BEP programlarının hazırlanması gereklidir.
4. Özel gereksinimli öğrencilerin en az kısıtlayıcı ortam ilkesine göre eğitilmeleri gereklidir. Bu ilkeye göre öğrenci, hem engelli olmayan yaşlılarıyla olabildiğince bir arada bulunacak, hem de eğitim gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak ortama yerleştirilecektir.
5. Engelli öğrencilerin karma eğitime gereksinimi vardır.
6. Engelli çocuk ailelerine ve uzmanlara yasal uygulama hakkı verilmiştir. Bu hak ile değerlendirmeye, yerleştirmeye ya da programa

1975 yılında ABD’kabul edilen yasanın ardından, 1990 ve 1997 yıllarında Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitimi Yasası kabul edilmiştir. Bu yasada özel gereksinimli öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun genel eğitim sınıflarında eğitim görmeleri ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin de ekibin bir parçası olarak kabul edilmeleri ifade edilmiştir (IDEA 101-476)

2.3. TÜRKİYE’DE KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ

Osmanlı döneminde özel gereksinimli bireylerin eğitime yönelik çalışmalar planlı olarak yürütülmemiş olsa da bu bireylerin yaşlılar evinde korunmaya alındıkları, bazılarının da yetenekleri ölçüsünde uygun işlerde çalıştırıldıkları görülmüştür (Şahin, 2005:58). Ülkemizde engelli çocukların eğitimine ilk olarak 16. yüzyılda uygulandığı ileri sürülen “Enderun” uygulamasıyla başlanmıştır. Enderun üstün özel yeteneklerin dünyadaki ilk seçim, eğitim ve istihdam örneği olarak görülmektedir. Bu sistem Osmanlıların yükselme ve yayılma dönemlerinin temel güçlerinden biri olmuştur (Enç, 2005:26).

1921 yılında İzmir’de özel bir dernek tarafından “Sağır-Dilsiz ve Körler Okulu” kurulmuştur. Bu okul bir süre sonra İşitme engelliler okulunun olduğu binaya taşınmış 1924’te Sağlık Bakanlığına devredilmiştir. 1950 yılında Milli Eğitim Bakanlığına Devredilen okulun görme engelliler bölümü 1952 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nün bir bölümüne taşınmıştır (Başbakanlık, 2000). Önceleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’na bağlı olarak hizmet veren kurumlarda daha çok bakım amaçlanmıştır. 1950 yılında özel hizmetlerin planlama ve yürütülmesinin Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmesiyle özel eğitim bir sağlık sorunu değil, bir eğitim konusu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Akçamete ve Kaner, 1999:395). 1955 yılında Ankara Kazıkıçi Bostanları İlkokulunda Zihinsel Engelli Çocuklar için Özel bir sınıf açılmıştır (Şahin, 2005:59).

1956 yılında kabul edilen 6660 sayılı yasa ile üstün yetenekli ve üstün zekâlı çocukların devlet tarafından yetiştirilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması kabul edilmiştir. 1957 yılında 6972 sayılı “Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 22. maddesinde korunmaya muhtaç çocuklardan özel eğitime gereksinimi olanlar için Milli Eğitim Bakanlığı’nca gerekli önlemlerin alınması gerektiği ifade edilmiştir (Şura Raporu, 1999).

1961 Anayasası'nın 48. Maddesinde "herkes sosyal güvenlik 24 hakkına sahiptir" hükmü ile 50. Maddesinde "devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır" hükmü bulunmaktadır. 1962 yılında yürürlüğe giren İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda madde 12 (Mecburi ilköğretim çağında bulundukları halde zihnen beden ruhen ve sosyal bakımdan özürlü olan çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır.) ile bu çocukların eğitimi yasal olarak kabul edilmiştir(Şahin,2005). Ardından 1973 yılında 1739 sayılı "Milli Eğitim Temel Kanunu" kabul edilmiştir. Bu kanunun 8. maddesinde "Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır." ibaresi yer almıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). 1983 yılında, özel eğitimle ilgili tanımların, ilkelerin, kurumlar ve görevlerinin, özel eğitime gereksinimi olan çocukların belirlenmeleri, yerleştirilmeleri, izlenmeleri ile ilgili bölümlerin yer aldığı 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası" yürürlüğe girmiştir (Şura Raporu, 1999). 1997 yılında kabul edilen 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel gereksinimli çocukların ilk belirlenmesinden başlayarak, değerlendirmelerine ve eğitimlerine ilişkin esaslar ele alınmıştır. "Tanımlama-Değerlendirme-Yerleştirme", "Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi", "Okul Öncesi Eğitimi", "İlköğretim", "Ortaöğretim", "Yükseköğretim" ve "Yaygın Eğitim" başlıklarında eğitimin basamakları Kararnamenin ikinci kısmının birinci bölümünde tanımlanmıştır. "Özel Eğitim Desteği", "Değerlendirme" ve "Eğitim Programları" yine aynı bölümde ele alınmış ve tanımlanmıştır. Kararname ülkemizde özel gereksinimli çocuklara ilişkin en kapsamlı yasal düzenlemedir. (MEB, 2000). Kararname, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1975 yılında kabul edilen "Tüm Engelli Çocukların Eğitimi Yasası" ile pek çok yönden benzerlik taşımaktadır (Kargın, 2004:57).

2.4. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

1. Kaynaştırma eğitiminin amacını birkaç boyutta açıklamak mümkündür: İlk olarak, ülke genelinde özel eğitime muhtaç çocuklar için var olan kurumların sayısının yetersiz olduğu göz önüne alınırsa, sayıları azımsamayacak ölçüde olan özel eğitime muhtaç çocukların bir eğitim imkânına kavuşturulması kaynaştırma eğitimi programının en önemli amacıdır.
2. Halen okula devam etmekte olup üst üste sınıfta kalan, okuma ve yazmayı başaramayan, öğrenme güçlüğü çeken, konuşma gelişimi ve

diğer gelişimlerinde akranlarına göre sürekli gerilik gösteren 25 öğrencilerin durumlarının belirlenmesi ve okul idaresi, öğretmen ve öğrenci velilerinin problem hakkında bilgilendirilmesi, öğrencinin durumunun bir açıklığa kavuşturularak kendisine ihtiyaç duyduğu özel eğitim ve rehberliğin verilmesi, kaynaştırma eğitiminin hem bir amacı hem de hedeflediği bir yarar olmaktadır.

3. Öğrencinin akranlarıyla sosyal bütünleşmesinin sağlanması, kendini kabul etmesi ve çevresinden kabul görmesinin sağlanması kaynaştırma eğitiminin bir diğer amacı olarak düşünülebilir (Koçer, 2004:112).

2.5. BAŞARILI BİR KAYNAŞTIRMANIN İLKELERİ NELERDİR?

Kaynaştırma sadece özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıfına yerleştirilmesi anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda bazı düzenlemelerin yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir. Başarılı bir kaynaştırma için;

1. Başta okul müdürü olmak üzere okul toplumunun birer üyesi olan müdür yardımcıları, öğretmenler, memurlar, psikolojik danışman ve rehber öğretmenler ve diğer okul çalışanları özel gereksinimli öğrencilere karşı kabul edici ve destekleyici tutumlar sergilemelidir.
2. Öğretmen özel gereksinimli öğrencileri bir birey olarak kabul etmeli, kendilerini ifade etmelerine ve yaratıcılıklarını ortaya koymalarına fırsat vermeli, ilerlemelerini destekleyecek ortamlar yaratmalıdır.
3. Genel eğitim sınıfları, tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmelidir.
4. Kaynaştırma sınıflarında tüm öğrenciler, birlikte oynama, öğrenme, eğitimsel ve sosyal etkinliklere katılma fırsatlarına sahip olmalıdırlar. Öğrencilerin sadece akademik yönden değil, sosyal yönden de gelişimleri hedeflenmelidir.
5. Kaynaştırma sınıfındaki diğer öğrenciler sınıftaki özel gereksinimli öğrencinin, yetersizlik çeşidi, bu yetersizliğin duygusal, davranışsal ve bilişsel özellikleri konusunda bilgilendirilmelidirler.
6. Kaynaştırma sınıfındaki özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmene gereksinimlerine yönelik destekleyici özel eğitim hizmetlerinin

sağlanması gerekmektedir (kaynak oda, gezici öğretmenlik, özel eğitim danışmanlığı vs.) 26

7. Kaynaştırmanın beklenen yararı sağlayabilmesi için tüm velilerin sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde olması gerekmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin velileri çocuklarının okuldaki kazanımlarını evde destekleyerek, diğer veliler ise özel gereksinimli öğrencinin sınıfa kabulü konusunda örnek olarak kaynaştırmanın başarıyla gerçekleşmesine katkıda bulunmalıdırlar (Kargın, 2004:63).

2.6. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDE BİR KAYNAK OLARAK OKUL YÖNETİCİLERİNİN ROLÜ

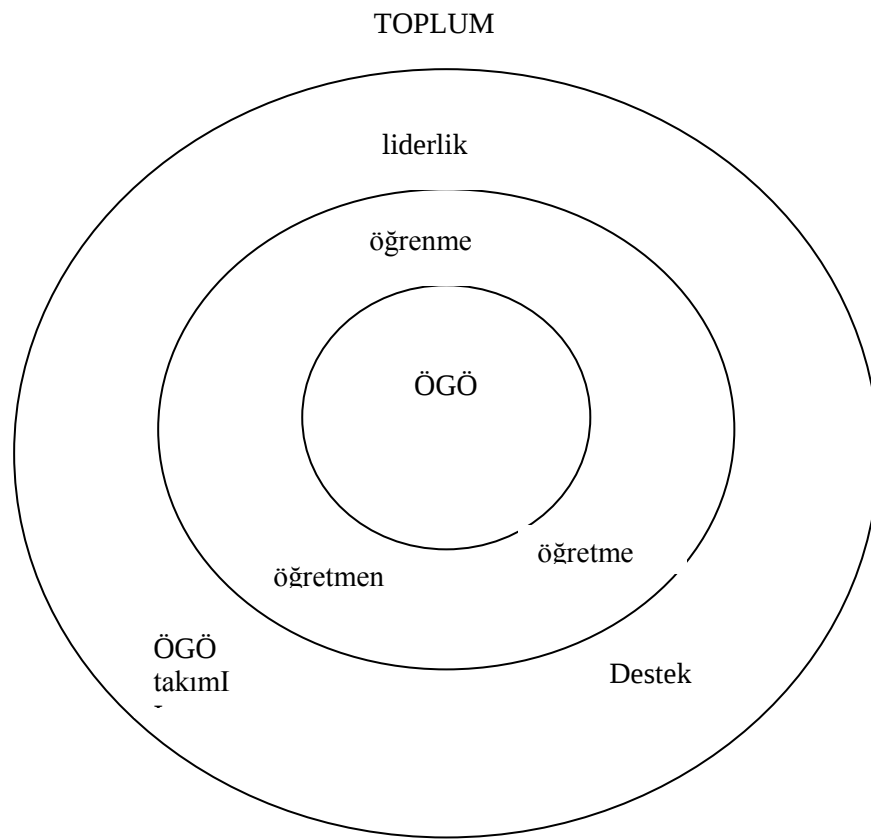
Gibson ve Blandford (2005) yöneticileri orkestra şeflerine benzetir. Bir şef, kendi takım liderleriyle birlikte takımlara bölünen (enstrüman çalan) büyük çoğunluktaki insanlarla (orkestrayla) diğerlerinin (bestecilerin) çalışmalarını yorumlamaktan sorumludur. Şef, çeşit çeşit ve eleştirici seyircilerle iletişim kurmak ve sanatını en iyi şekilde ortaya koymak için müzisyenlerini yönetir ve rehberlik eder. Bundan dolayı uyumsuzluğun olabileceği yerde uyum (ahenk) kolayca sağlanır. Bu şekildeki uyum, yapısında özel eğitim gereksinimi uygulamalarını bütünleştiren kaynaştırma okulunu meydana getirir. Okul yöneticisi de takım üyelerini görevlendirme, dinleme, takdir etme, destekleme ve birleştirme konularında orkestra şefine benzer. Okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler güven içerisinde, kendileriyle konuşabilsinler diye iyi bir dinleyici olmalıdır. Ayrıca personelle, öğrencilerle ve daha geniş okul toplumuyla periyodik olarak kaynaştırma ve özel eğitim gereksinimleri, personel anlayış, yetenekler, beceriler ve bilgilerin gelişimi hakkında tartışmalar yapabilmelidir. Okul yöneticileri, kaynaştırma uygulaması içerisinde kabul gören liderlik titili fikrine sahip olmak için öğretmenlere, etkili kaynaştırma sınıfları organize edebilecekleri bir atmosfer yaratmayı amaçlamalıdırlar, ki o sınıflarda;

- Öğretmenler öğrenmeyi kolaylaştıran kişiler olarak uygun fonksiyonları yerine getirebilirler
- Öğrencilere bireysel yeteneklerini geliştirebilmeleri için fırsat verilir.

Çocuklar öğrenme için kendi davranışlarını gözlemek ve yönlendirmek için teknikler elde edebilirler (Gibson ve Blandford, 2005:59).

2.7. OKUL SİSTEMLERİ İÇİNDE ÖGÖ

Şekil 1. ÖGÖ (Özel Gereksinimli Öğrenci) Merkeze Alan Kaynaştırma Yapısı

Destek: , sosyal servisler, eğitim psikologları, danışma servisi

- ÖGÖ: Özel gereksinimli öğrenci

Bu tablo aynı zamanda toplumun önemini göstermektedir. ÖGÖ öğrencileri tablonun merkezine alarak okul toplumundaki öğrenme ve öğretme desteğinde öğretmenler ve liderler arasındaki etkileşimli ilişkiyi göstermektedir (Gibson ve Blandford, 2005:59).

Kaynaştırma eğitiminde okul yapılanmasında şunlar önemlidir;

- Okulun her bir üyesi, okullardaki değişen eğitim uygulamalarının bir ögesidir.

- Kaynaştırma eğitiminin anlamı ve değeri, kaynaştırmanın 28 yapılanmasından daha büyük önem taşımaktadır.
- Etkili öğretimin öğeleri, yeterliliğin ve kişisel karakteristik davranışların ötesine uzanır (Schultz, Barr, Doyle, Kronberg, Crosset, 1996:92).

2.7.1. Kaynaştırma Eğitiminde Liderlik: Paylaşılan Liderlik

Kaynaştırma eğitiminin başarıyla uygulanabilmesi için en önemli unsurlardan biri de okul yönetimidir. Liderlik sitili özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabulü konusunda önemli bir rol oynamaktadır (Taylor, 2005:281). Okul yöneticisi kaynaştırma eğitimi konusunda kendini stres altında hissetse de göstereceği bağlılık ve inanç tüm okul personelinin de olumsuz davranış ve düşüncelerinin bağlılık ve inanca dönüşmesine neden olacaktır (Huefner, 1994:1). Kaynaştırma eğitimi, kaynaştırma okulu yöneticisinin düşüncelerini açık şekilde ifade ederek, sadece yasal gereksinimler değil, öğrencilere rehber olabilecek temel ilkeleri paylaşarak ve uygulayarak eğitimsel liderliğinin kalitesine değer katabilir (Crockett, Tech, 2002:157).

Okul yöneticileri öğretmenler için kritik bir kaynaktır. Thousand ve Villa (2005) bunu, okul müdürlerinin özel ve genel eğitimcilerin meslek memnuniyeti, okula bağlılığı, sağlığı ve öğretimdeki amacı üzerindeki desteklerinin etkilerini incelediklerinde gördüklerini ifade etmişlerdir. Duygusal destek- öğretmenlere gösterilen anlayış, açık iletişimle gösterilen takdir, onların fikirlerine ve çalışmalarına gösterilen ilgi ile saygı duyulması şeklinde gösterilen ilgi- idareciler tarafından sağlanan en önemli destek olarak ortaya çıkmıştır. İdareciler öğretmenlerin okul yaşamlarını esnek ve ihtiyaçlara cevap verici uzman programlarla tekrar düzenleyebilirler. İdarecilerin tekrar düzenlenmiş uzman programlar oluşturmak için ilk olarak, içinde bulundukları ya da kendilerinin yapılandıracakları programlar konusunda öğretmenlere danışması gerekmektedir. Okul yöneticileri, eğitim akademisyenleri, müfredat geliştirme uzmanları gibi işbirlikçi gruplarla zaman zaman görüşmeler yapma ve planlama ve fikir alışverişlerinde bulunma etkinliklerini organize etmelidir. İdareciler yetişkinlerle yüz yüze etkileşim ve kaynaştırma eğitiminde ilerlemeyi sağlayan anlamlı özendiriciler konusunda daha fazla zaman yaratmak için uzmanlık programını öğretmenlerle ve toplumla birlikte şekillendirebilirler (Thousand ve Villa, 2005:57). Okul yönetiminin dikkat etmesi gereken hususlar:

- Okul yönetiminin kaynaştırma uygulamasının önemine ve gereğine inanmalıdır. 29
- Okul yönetimi kaynaştırma uygulamaları ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı(BEP) hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.
- Okul yönetimi BEP geliştirme birimi ve Kaynaştırma ekibi oluşturmaktadır.
- Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları ve BEP hakkında bilgilendirmek için gerekli olan çalışmaları yapmalıdır.
- Sınıflara verilecek kaynaştırma öğrencilerini eşit olarak dağıtmalıdır.
- Okulun fiziki ortamını kaynaştırma öğrencisinin özür durumuna göre uygun olarak düzenlemelidir.
- Gerekli araç-gerecin sağlanmasında ve okul içinde bir özel eğitim öğretmenin görevlendirilmesini sağlamalıdır.
- Okul içinde öğretmenleri birbirlerine yardım etmeleri için teşvik etmeli, birbirine yardımcı olanları ve işbirliği içinde çalışanları belirli şekillerde ödüllendirmelidir (Batu, 2010:44).

Okul yöneticisi, eğitimsel lider ve okulun bütün eğitim sisteminin yöneticisi olarak yapı düzeyinde özel eğitim sorumluluğu da üstlenmelidir (Valesky ve diğerleri, 1992:1). Okul topluluğunda kapsamlı kültürün varlığı, kaynaştırma programlarına büyük oranda başarı sağlar (Zollers ve diğerleri, 1999:157). Okul yöneticileri bu farklılığı/çoğulculuğu yönetebilecek yeterliliğe sahip olmalıdırlar ve hatta sınıf öğretmenlerine de bu konuda rehberlik edebilmelidirler. Okul müdürü, öğretmene yeni bilgileri kazanmada, gereksinim duyduğu materyalleri sağlamada, okul içinde ve dışında gerekli kişilerle işbirliğine girmede yardımcı olmalı ve okul genelinde bir kaynaştırma politikasının oturtulmasına çalışmalıdır (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitiminin yapıldığı okullardaki yöneticilerde bulunması gereken özellikler vardır. Bunlar;

- Kaynaştırma eğitime bağlılık gösteren,
- Açıkça belirlenmiş roller; sorumluluklar, sınırları olan,
- İşbirlikçi ve etkileşimli kişilik stiline sahip,
- Problem çözebilen ve bunları becerilerine yansıtabilen,
- Anlayışlı ve kişilerin başarılarını takdir edebilen,
- Çalışanlarla destekleyici ilişkiler kurabilen

2.8. KAYNAŞTIRMA ÖĞRETMENİNİN YETERLİLİKLERİ

Sınıf öğretmeninin özel gereksinimli öğrenciye karşı olumlu bir tutum içinde olmasının, sınıftaki özel gereksinimli olmayan öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine karşı tutumlarını etkileme olasılığı yüksektir. Eğer öğretmen olumlu tutum içerisinde değilse sınıftaki diğer öğrenciler belki kaynaştırma öğrencisine karşı olumsuz tutum içerisinde olmazlar ama bu durum özürlü öğrencinin sınıfın bir parçası haline gelmesi için yeterli olmayacaktır (Yell, 1995:389).

Sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere de sahip olmalıdır (Kargın,2004) Genel eğitim sınıflarında kaynaştırma uygulamalarının düzeyi ve başarısının ana belirleyicileri, eğitimcilerin rahatlığı, yeterliliği ve yeni yöntemleri uygulayabilme kabiliyetleridir. Eğitimcilerin, kaynaştırma eğitiminde etkili olduğu bilinen bazı metotları uygulama düzeyinin iyi olması, eğitimcilerin kaynaştırma öncesi hazırlık için destek almayı amaçlamış oldukları anlamına gelmektedir (King-sears ve Cummings, 1996:217). Öğretmen kaynaştırma eğitiminde fiziksel ortam düzenlemesi yaparken sınıftaki öğrenci sayısına ve sınıf ölçülerine göre düzenlemeler yapılmalıdır.

Engelli öğrenci ve kaynaştırma hakkındaki bilgileri konusunda, öğretmen ve yöneticiler neredeyse yok denecek kadar az bilgiye sahiptirler ve öğretmenler en çok öğretim yöntemleri ile ilgili bilgi gereksinimi duymakta, kaynaştırma öncesi hazırlık yapmamaktadırlar (Sucuoğlu, 2004:18). Kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri kapsamında sınıf öğretmenleriyle yapılması gereken etkinlikler vardır. Öğretmenin davranışları hal ve hareketleri, özürlü çocuklara yaklaşımları, sınıftaki tüm öğrencileri etkiler. Öğretmenlerin davranışlarının ve kullandıkları kelimelerin öğrenciler tarafından örnek alındığını bilmesi gerekmektedir. Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin problemlerinin neler olduğunu, nasıl çözülebileceğini bilirlerse onlara olan yaklaşımları daha olumlu ve kolay olur. Bu yetersizliklerle ilgili bilgiler birçok şekilde kazanılabilir. Öğretmenlere okuması için gerekli materyaller sağlanarak film ve videolar izlettirilerek, simülasyon çalışmaları yaptırılarak başka eğitim okullarına gidilerek, sınıfa yetersizlikten etkilenmiş bir yetişkin veya çocuk davet edilerek bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Ne kadar

yetersizlikle ilgili bilgi sahibi olunursa o kadar yetersizlik daha az farklı, 31
daha tanidik, daha kabul edilir duruma gelir (Lewis ve Doorlag, 1991:188).

Bunlardan başka aşağıdaki etkinliklere yer verilebilir:

1. Kaynaştırma öncesinde ve sırasında öğretmenlere özür türleri ve özelliklen konusunda bilgi vermek, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini daha kolay anlamaları ve kabullenmelerini sağlayabilir.
2. Düzenli olarak gerçekleştirilecek olan toplantılarla, öğretmenlere kaynaştırmanın başarıyla uygulanabilmesi için kendilerine ihtiyaç olduğu ve diğer öğretmenlerin de kaynaştırma öğretmenlerinin sorunlarına benzer sorunlar yaşadığı anlatılmalıdır.
3. Öğretmenlere, sorunları olduğunda rehber öğretmenlerin ya da okulda görevlendirilecek olan özel eğitim öğretmeninin yardımcı olabileceği konusunda rahatlatıcı bilgiler verilmeli ve öğretmenlerin deneyimlerini birbirleriyle paylaşmaları sağlanmalıdır (Batu, 2000:43).

2.8.1. Kaynaştırma öğretmeninde bulunması gereken özellikler

1. Değerlendirme ve program geliştirme çalışmalarında ekip içinde yer almak,
2. Özel gereksinimli çocuk normal sınıfta da olsa, özel eğitim sınıfında da olsa özel gereksinimli çocuğun yararlanabileceği şekilde öneriler geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak,
3. Özel gereksinimli çocukların ailelerine danışmanlık yapmak ve onlarla etkileşim içinde olmak,
4. Özel gereksinimli çocuklar için öğretimi bireyselleştirmek,
5. Özel gereksinimli çocuklar da dâhil olmak üzere sınıftaki tüm çocuklar için eşit eğitsel fırsatlar yaratmak (Batu ve Kırcaali, 2010:25).

2.8.2. Kaynaştırma Eğitiminin Uygulandığı Okullarda Çalışanların Görev ve

Sorumluluk Alanlarındaki Değişiklikler; Yeni Rol Tanımlamaları

Role	Geleneksel Sorumluluklar	Yeniden tanımlanan Sorumluluklar
Genel Eğitim Yöneticisi	Genel eğitim programını yönetmek için sorumlulukları uygular. Özel programlar genel eğitim olanaklarında yer alır fakat program sorumluluğu genel eğitim yöneticilerinden çok özel eğitime bağlıdır.	Bütün öğrenciler adına eğitimsel programları yönetmek için programları uygular. Vizyonunu açık şekilde belirtir ve çalışanlarına duygusal destek sağlar. Çocuğun eğitimine başarısına ve kaynaştırmaya ket vuran engellere çözüm getiren işbirlikçi problem çözme takımına üye olarak katılır.
Geleneksel Eğitimci	Standart müfredata uyan çocukları eğitir. Tanınma, düzeltme ve olası çıkarmalar için geleneksel programa uymayan öğrencilerden söz eder.	Özel eğitimcilerle ve diğer destek personeliyle belirlenmiş bütün çocukları eğitmek için sorumluluğu paylaşır. Öğrencilerin öğrenmedeki zorluklarıyla ilgili deneyimi için özel eğitimcilerin ve diğer destek personelinin yardımını arar. İşbirlikli olarak diğer personel üyelerle ve toplulukla bütün öğrenenlerin ihtiyaçlarını tanımak için plan yapar ve eğitir. Diğer öğrencilere öğretmenlik yapması için öğrencileri toplar ve eğitir.
Özel Eğitimci	Öğrencilere kaynak odalarındaki servislere, özel sınıflara ve özel okullara uygun bilgi altyapısını kurar ve sürekli geliştirir.	Tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını tanımak için genel eğitimcilerle ve diğer destek personeliyle işbirliği yapar. Diğer öğrencilere öğretmenlik yapması için öğrencileri toplar ve eğitir.

(Thousand ve Villa, 2007:71)

2.9. ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE OKULUN YASAL SORUMLULUKLARI

- Kaynaştırma Yoluyla Eğitim: Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerince yapılan inceleme neticesinde, eğitilebilir seviyede olduğu tespit edilen çocukların eğitimleri, yeterli sayıda öğrenci bulunamaması halinde özel sınıf açılmayan durumlarda ilköğretim okullarında normal sınıflar içinde kaynaştırılmalarıyla sürdürülür.
- Kaynaştırma için okulda, bir sınıfa bir öğrenci verilir. Bu sayı çok zorunlu durumlarda ikiye çıkarılabilir.
- Bu öğrencilerin bulundukları sınıflarda öğrenci sayısı, diğer kaynaştırma öğrencisi olmayan sınıflara göre, en az beş öğrenci eksik olacak şekilde düzenlenir.
- Zihinsel özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma yoluyla eğitim öğretim gördükleri okulun idarecileri tarafından, denetim esnasında müfettişlere, bu öğrencilerin özellikleri ve öğretmenlerinin faaliyetleri konusunda bilgi verilir ve denetimde bu bilgiler dikkate alınır.
- Okul idarecileri bu çocukların bulundukları sınıfta, kaynaştırma yoluyla eğitim ve öğretimleri için, engellerinin gerektirdiği eğitim ortamını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür.
- Kaynaştırma uygulamalarında eğitimlerini sürdüren özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınav yönetmeliğine göre değerlendirilir. Ancak bireysel gelişim özellikleri dikkate alınarak, sınavlarda gerekli önlemler alınır ve düzenlemeler yapılır.
- Görme yetersizliği olan öğrencilere; yazılı yoklamalarda yeteri kadar zaman verilecektir. Bu öğrenciler çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulacaktır.
- İşitme yetersizliği olan öğrenciler; ilköğretim ve orta öğretimde, istekleri doğrultusunda müzik ve yabancı dil dersleri programlarının bazı konularından veya tamamından muaf tutulacaktır. Bu öğrencilerin başarıları yazılı sınavlar, ödevler ve projelerle değerlendirilir.
- Ortopedik yetersizliği olan öğrencilerden yazmada güçlük çektiği belirlenenler sözlü olarak değerlendirilecektir.
- Özel öğrenme güçlüğü olan öğrenciler; güçlükten etkilenme durumlarına göre yazılı sınav veya sözlü değerlendirmelerin birinden istekleri doğrultusunda muaf tutulacaklardır.

- Özel eğitim sınıflarında veya kaynaştırma uygulaması yapılan 34 sınıflarda eğitimini sürdüren 5. sınıf öğrencilerine herhangi bir diploma düzenlenmeyecek, bu öğrenciler diğer öğrenciler gibi 6. sınıfa devam edeceklerdir.
- Kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim sınıflarına devam eden zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerden yaşı ve fiziksel gelişimi uygun olanlar, sınıf öğretmenin önerisi ve ailenin onayı ile 1. sınıfa iki yıl devam edebilirler. Ancak ilköğretimin diğer sınıflarında sınıf tekrarı yaptırılmayacaktır (2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu).

2.10. BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI (BEP) NEDİR?

Okul toplumu, kayda değer derecede yetersizliği olan öğrencilerle genel eğitim sınıflarında hizmete başlarsa, çevreye uyum planı ve kaynaştırma eğitiminin ilkelerini, amaçlarını yansıtan uygulamaları tanımlama ihtiyacı da ortaya çıkar (Udvari-Solner ve Thousand, 1996:182). Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel gereksinimli bireyin gelişimi veya ona uygulanan programın gerektirdiği disiplin alanlarında (öz-bakım, akademik beceriler, sosyal beceriler, iletişim v.b) eğitsel gereksinimlerini karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından okul, özel eğitim okulu, özel sınıf, meslek eğitim merkezi. v.b) ve destek hizmetlerden (kaynak oda, sınıf-içi yardım, dil ve konuşma terapisi, fiziksel rehabilitasyon v.b) en üst düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dokümandır. Bu doküman aile, öğretmen ve ilgili uzmanların işbirliği ile planlanır ve bireyin ailesinin onayı ile uygulanır (Vuran, 2005:3). Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının temel amacı, çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel eğitim özelliklerini saptayıp, bu özelliklere uygun eğitim programı düzenlemektir. Böylece her engelli çocuk, kendi gereksinimlerine uygun özel eğitimden yararlanma olanağına kavuşacaktır (Fiscus ve Mandel, 2002).

2.10.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Aşamaları

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlayacak ekibin oluşturulması,
2. Çocuğun eğitsel performans düzeyinin belirlenmesi (Wiscar, Connors, Wisconsin Card Sorting testleri gibi...)

3. Uygun eğitim ortamları ve bu ortamlarda sunulacak destek hizmetlerin belirlenmesi,
4. Bireyselleştirilmiş öğretim programının hazırlanması,
5. Uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi,
6. Uygun öğretim materyalleri ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesi,
7. BEP'in uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi için sorumlulukların belirlenerek, zaman çizelgesinin hazırlanması ve değerlendirme biçimine karar verilmesi,

Bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanma aşamalarıdır (Vuran, 2005:3).

2.10.2. BEP Nasıl ve Kimler Tarafından Geliştirilir?

BEP'in geliştirilmesi için öğrenciyi farklı alanlarda değerlendirecek, onun normal, özel ve destek hizmetlerden en üst düzeyde yararlanmasını sağlayacak bir ekip oluşturulur. Bu ekipte okul yöneticisi, özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni, okul psikologu veya rehber öğretmen, ihtiyaca göre dil ve konuşma terapisti, odyolog, fizyoterapist, sosyal çalışmacı, tıp ve sağlık personeli gibi farklı uzmanlar bulunur. BEP ekibinin anahtar üyesi öğrencinin ailesidir. BEP toplantısına duruma göre öğrencinin kendisi de katılabilir (Vuran, 2005:4).

Aileler çocuklarının potansiyelleri hakkında bilgi verebilirler ve çocuklarının eğitime ilgisini arttırmayı sağlayabilirler. Çocuklarının nasıl, hangi yollarla öğrendikleri, ilgi alanlarının neler üzerine yoğunlaştığı, ve bunun gibi birçok konuda bilgi verebilirler. Aynı zamanda diğer ailelerle bir araya gelerek, diğer çocukların da ihtiyaçlarının neler olduğunu öğrenip, birbirlerinden tavsiye alabilirler. Çocuklarının okulda öğrendiklerini evde uygulayıp uygulamadıkları konusunda öğretmenlere rapor verebilirler. Aileler bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama toplantılarında diğer üyelerle eşit ve aktif rol almalıdırlar (İEP, 2000).

2.10.3. BEP'in İçeriği

Genel hizmet planı olarak da tanımlanabilecek BEP, BEP komitesinin görevinin son ürünüdür ve özellikle aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- Öğrencinin o andaki performans düzeyi,
- Okul yılı sonunda ulaşılabilecek yıllık amaçlar,
- Yıllık amaçlara ulaşmada basamak oluşturacak kısa dönemli hedefler,

- Özellikle özel eğitim ve diğer ilgili özel servislere sağlanacak doküman,
- Özel materyaller ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesi,
- Önerilen programı uygulayacak olanların belgeleri,
- Çocuğun normal eğitim programında geçireceği sürenin yaklaşık olarak belirlenmesi,
- Hizmetin başlangıcının ve toplam süresinin geçici olarak belirlenmesi,
- Çocuğun kısa dönemli hedefleri için değerlendirme yöntemleri ve süreleri
- BEP komite üyelerinin rollerinin tanımı ve imzaları, BEP’de bulunmalıdır (Fiscus ve Mandel, 2002).

Bu bilgiler, çocuğun öğretmen, yöneticiler ve BEP komitesi tarafından gerekli görülen, niteliksel ve sayısal olarak belirtilmiş eğitim ihtiyaçlarını karşılamada yardımcı olur.

Kaynaştırma uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 72’nci maddesi gereğince Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi oluşturularak özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlanacaktır. Bu birimin görev ve sorumlulukları aynı Yönetmeliğin 73’üncü ve 74’üncü maddelerinde belirtilen açıklamalar doğrultusunda yerine getirilecektir. Okul ve kurumlarda BEP birimlerinin kurulması ve çalışmaları konusunda gerekli destek rehberlik ve araştırma merkezlerince öncelikli olarak sağlanacaktır. Yetersizliği olmayan akranları ile aynı sınıfta ya da özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma yoluyla eğitimlerinde sınıf öğretmenleri, özel eğitim sınıfı öğretmenleri ile rehber öğretmenlerin yanı sıra okulda görevli tüm yönetici ve diğer öğretmenler aynı sorumluluk bilinciyle hareket edeceklerdir (MEB, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları, Genelge 2008).

2.11. KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özel gereksinimli öğrencinin performans düzeyini belirlemek üzere yapılan bir dizi ölçmeyi içerir. Değerlendirmenin yapılması için standart testler, ölçüt bağımlı testler, doğal gözlemler, anne baba, öğretmenle görüşme gibi teknikler izlenir. Bu tekniklere, önceki aşamada belirlenen gelişim aşamaları, çocuğun özrünün eğitsel performansına olası etkileri, yaşı, yaşadığı çevre, bu çevrede kullanılan dil gibi faktörler dikkate alınarak karar verilir. Gerekli ölçmeler yapıldıktan sonra elde edilen veriler yorumlanır (Gürsel, 2005:45).

Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı 37 izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilecektir. Ancak değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınacaktır.

Bulunduğu okulun eğitim programına denkliği olmayan bir özel eğitim programını izleyen öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesiyle ilgili işlemler, Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname ve özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin 84'üncü maddesindeki hükümlerine göre yapılacaktır. Bu hükümlere göre öğrenciler değerlendirilirken aşağıdaki bilgilerden yararlanılacaktır;

1. Öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde kullanılacak yöntem, teknik, ölçme araçları ve değerlendirme süresi, değerlendirme zamanı, değerlendirme aralıkları, değerlendirmeden sorumlu kişiler ve değerlendirmenin yapılacağı ortam BEP geliştirme biriminin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenecektir. Yazma güçlüğu olan öğrenciler ve özel öğrenme güçlüğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi sözlü, sözlü ifadede güçlük yaşayan öğrencilerin değerlendirilmesi ise yazılı olarak yapılacaktır. Yazılı ve sözlü ifade etme becerilerinde yetersizliği olan bireyler ise davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla değerlendirilecektir. Yazılı sınavlar öğrencilerin yetersizlik türüne, eğitim performanslarına ve gelişim özelliklerine göre çeşitlendirilecek, sınavlar kısa cevaplı ve az sorulu olarak düzenlenecektir (MEB, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları, Genelge 2008).
2. Öğrenciler, yetersizliklerinden kaynaklanan güçlüklerini gidermek amacıyla sınavlarda uygun araç-gereç, cihaz ve yöntemlerden yararlandırılacaktır. İhtiyacı olan bireyler için yazılı sınavlarda refakat etmek üzere bir öğretmen görevlendirilecektir. Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda B (Kabartma) yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilecektir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulacak, az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanacaktır (MEB, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları, Genelge 2008).
3. İşitme yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulacaktır. Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri

dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilecektir. Dikkat 38
eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu
öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli
sınavlarla yapılacaktır (MEB, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları,
Genelge 2008).

4. Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulacaktır. Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin özellikleri ve yeterlikleri dikkate alınarak onların başarılı olabilecekleri ses temelli cümle (tüme varım)/çözümleme (tümünden gelim)/karma yöntemlerden öğrenciye uygun olan bir yöntemle okuma yazma öğretimi yapılacaktır. Yetersizliğinden kaynaklanan nedenlerden dolayı bitişik eğik yazı çalışması yapamayan öğrencilere, dik temel yazı tekniğiyle çalışmalar yaptırılabilir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin ders ile ders dışı sosyal ve kültürel etkinliklere etkin olarak katılımlarının sağlanması yönünde gerekli tedbirler okul ve kurum yönetimlerince alınacaktır (MEB, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları, Genelge 2008).
5. Kaynaştırma uygulaması yapılan okul ve kurumlarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere bireysel ve grup eğitimi verilebilmesi için destek eğitim odası açılacaktır (MEB, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları, Genelge 2008). Destek eğitim odasının diğer bir adı da kaynak odadır. Kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli öğrenciler, önemli derecede eksiklik gösterdikleri derslerde ya da ek çalışmaya gereksinim duydukları alanlarda normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınırlar. Kaynak odada, kaynak öğretmen (özel eğitim öğretmeni) ya da uzman (örneğin, dil ve konuşma terapisti) bireysel ya da küçük grup eğitimi sağlar (Batu ve Kırcaali, 2010:49).

2.12. KAYNAŞTIRMA SINIFININ DONANIMLARI

Kaynaştırma eğitiminin, özelliği olan çocuğun gelişimine katkıda bulunabilmesi için, öğrenme sürecinin olduğu çevrenin öğrenmeye uygun bir biçimde düzenlenmesi gerekir. Özelliği olan çocukların normal yaşlılarıyla bir arada bulunduğu sınıflarda bu düzenlemenin önemi büyüktür. Bunun yanı sıra sınıf

öğretmenin kaynaştırma eğitimindeki çocuğun özelliklerine ilişkin 39 yeterince bilgi sahibi olmaması özellikle ciddi sıkıntı yaratmaktadır (Yörükoğlu, 2007:60)

Fiziksel ortam derslik ve sınıfta bulunan eşyalardan oluşmaktadır Fiziksel ortamın biçimlendirilişinin davranışlar üzerinde doğrudan bir etkisi vardır. Kaynaştırma uygulamasının yapılacağı fiziksel ortamın kaynaştırmanın başarısına önemli bir etkisi bulunmaktadır. Örneğin, çevresel şartlara bağlı olarak, kapalı ve küçük bir sınıfta beden eğitimi becerilerinin öğretilmesi, yemek hazırlama ve pişirme becerilerinin sınıf içinde öğretilmesi ya da büyük bir salonda sabit sıralarla küçük grup etkinliklerinin düzenlenmesi çok güç olacaktır. Bu nedenle başarılı olduğu ölçüde fiziksel ortamda uyarlamalara gitmek gerekmektedir. İlk ve en önemli nokta olarak, sınıf içinde fiziksel ortamın elverdiğinden ya da öğretmenin ilgilene bileceğinden daha fazla sayıda öğrenci bulunmamalıdır. Kaynaştırmanın başarılı bir biçimde uygulanabilmesi için sınıftaki öğrenci sayısının en fazla 25 30 arasında olmasının ideal olduğu öne sürülmektedir (Batu ve Kırcaali, 2010:49).

Sınıftaki öğrenci sayısının, öğretmenlerin kaynaştırmayı kabul etmelerini de etkilediği görülmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, sınıfta fazla sayıda öğrenci olan öğretmenlere göre daha az sayıda öğrenciyle ders yapan öğretmenlerin, kaynaştırmaya karşı daha olumlu ve kabul eder bir tutum içinde olduklarını belirtmektedirler. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıfta derse giren öğretmenlerin, sınıflarında bir en fazla iki kaynaştırma öğrencisi bulunması durumunda başarılı olabileceklerini ifade ettiklerini saptamıştır. Kaynaştırma konusunda öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmalar isteksizlik, bilgisizlik ve özrün derecesinin yanı sıra, sınıf mevcudu ve okulun bulunduğu çevrenin de kaynaştırma ya olumsuz etkilen bulunduğunu göstermektedir. Fiziksel ortamın öğrenci davranışı üzerinde büyük bir etkisi olduğu önceden de belirtilmiştir. Özellikle kaynaştırma öğrencilerine akademik olmayan becerilerin öğretilmesinde fiziksel ortam önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir (Batu ve Kırcaali, 2010:49). Araştırmalar, sınıf özelliklerinin öğrenci ve öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarını etkilediğini de ortaya koymaktadır. Bu nedenle de çalışma ortamının mümkün olduğunca sevimli ve çalışmaya teşvik edici şekilde biçimlendirilmesi, öğrencilerin katılımını, öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayacaktır. Kaynaştırma eğitimindeki uygulama yaklaşımları birbirinden farklıdır. Bununla birlikte okullar arasında özel gereksinimli öğrencilere sağlanan imkânları arasında bile kayda değer farklılıklar vardır. Tüm öğrenciler için özelleştirilmiş

kaynaştırmayı dengelemek, kaynaştırma uygulamalarının önemli bir ögesi 40 olarak ortaya çıkar (Burstein, Sears, Wilcoxon, Cabello ve Spagna, 2004).

2.13. KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNİN AİLELERİ

Aileler kaynaştırma uygulaması sırasında son derece güçlü destekçiler olabilirler. Bazı aileler çocuklarının kaynaştırılması için çok istekli olabilirken, bazı aileler kaynaştırma konusunda korkulara sahip olabilirler (Batu, 2000:42). Okulda aileler, aktif olarak kaynaştırma çalışmalarının üyeleridir. Aynı zamanda aileler, kendi çocukları için kaynaştırma eğitiminin gerçekleşmesi, şekillenmesi için birer girişimci haline gelirler (Grove ve Fisher, 1999:210). Ailenin kaynaştırmaya istekli olması kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanmasında son derece önemli bir rol oynamaktadır. Böylece öğretmenin, aileyi gerek okulda gerekse evde öğrenilenleri pekiştirme konusunda yardımcı olarak kullanması kolaylaşacaktır. Eğer aile kaynaştırmanın yararına inanmıyorsa, öğretmenin yardım alma olasılığı düşecektir (Batu, 2010:44).

Normal öğrencilerin aileleri de kaynaştırma hazırlıklarında yer verilmesi gereken ve önemle çalışılması gereken bir gruptur. Normal öğrencilerin ailelerinin okulda ve sınıfta kaynaştırma öğrencilerini kabul eder bir tutum içinde olmaları, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlarının oluşmasında son derece etkili olabilmektedir. Bu nedenle normal öğrencilerin ailelerine de kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri düzenlenmesi önemli görülmektedir. Engelli ve engelsiz öğrencilerin ailelerinin kaynaştırma eğitimi programına karşı davranışları ve tepkileri değişken, karmaşık ve çok boyutlu görünmektedir ve farklı değişkenlerden de etkilenmektedir (Duhaney, Lauren ve Salend, 2000:123).

Her insanda olduğu gibi özel gereksinimli çocuklar da, diğer insanlarla sosyal ilişki kurmak ve bunu sürdürmek, çevresi tarafından sevgi ve saygı görmek, beğenilmek, takdir edilmek, kimseye ihtiyaç duymadan ve bağımlı olmadan yaşamak isterler. Özel gereksinimli çocuklara verilen eğitimin niteliği ne kadar iyi olursa olsun, sonuçta onu içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline getirmiyor ve kabul görmesini sağlamıyorsa, verilen eğitim işe yaramayacaktır. Bu nedenle; kaynaştırma eğitimi her türdeki eğitime muhtaç çocuğun devam ettiği okullarda önemli bir hizmet alanı olarak görülmesi ve bir takım tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Kaynaştırma eğitiminin amacının, yetersizliği olan çocuğu normal hale getirmek değil onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak ve toplum içinde yaşabilmesini kolaylaştırmak olduğu unutulmamalıdır.

Ülkemizde kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullara destek 41 hizmetleri sağlanmadığından öğretimdeki bütün düzenlemelerin yapılmasından tamamıyla genel eğitim öğretmenleri sorumlu olmaktadır. Ancak hem genel eğitim öğretmenleri hem de eğitimden sorumlu personel kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip değildir (Özmen, 2003:72).

Kaya'nın (2003) ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırmayla ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarını incelemek amacıyla yaptığı araştırma, okullardaki yöneticilerin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları, kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili olumlu tutum göstermedikleri ve yerleştirme, eğitsel değerlendirme, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, destek hizmetin sağlanması gibi çalışmalara yer vermediklerini göstermektedir.

Özel gereksinimli öğrencileri normal eğitime dahil etme (inclusion) veya kaynaştırma (mainstreaming) yaklaşımlarıyla okullaşma sürecine katılmaları hususunu, eğitim yönetiminin sorunlu ve az araştırılan alanlarından biri olduğu görülmektedir. Okulda başarılı bir “kaynaştırma” veya “dahil etme” sürecinin temelde belli bir bilgi birikimi ve yönetsel bir beceri gerektirdiği, her nedense ulusal düzeyde araştırma konusu olarak hiç dikkat çekmemiştir. Özellikle okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki bilgi ve birikim yetersizlikleri, okul ve eğitim sistemi içinde oluşturulması gereken anlayış değişikliğini ve kültürü doğrudan etkileyecek niteliktedir.

Okulda “nörolojik çoğulculuğun” başarıyla ele alınması, ancak bilgi tabanlı bir yönetim anlayışıyla gerçekleştirilebilir görünmektedir. Araştırma evreninin bulunduğu çevrede daha önce bu konuda böyle bir çalışma yapılmamıştır. Mevcut araştırma bu alandaki eksikliği, okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma yeterlilikleri ve nasıl algıladıkları konusunda açıcı bir yaklaşım ortaya koymaya çalışacaktır. Hiçbir bilimsel araştırmanın yapılmadığı bu alan, genelde eğitim bürokrasisinin okullardaki LYS (Lisansa Yerleştirme Sınavı) deki başarıya odaklanmaları nedeniyle gözden kaçmaktadır. Eğitim sisteminde gelişmişliğin önemli göstergelerinden biri olarak görülen “özel gereksinimli öğrencilerin” durumu bu ve benzeri çalışmalarda gündeme alınacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve çözümlenmesi yöntemleri yer almaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma Gaziantep ili ilköğretim okullarındaki okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterliliklerinin belirlenmesini inceleyen betimsel bir çalışmadır.

Bu araştırma nitel ve nicel verilerin bir arada kullanıldığı karma bir çalışmadır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimleme, diğer adıyla tarama yönteminde bir konudaki hali hazırdaki durum araştırılır (Ed. Bir, 1999:7). Betimleme yöntemi geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005:77)

Betimsel araştırmalar iki şekilde gerçekleştirilebilir: Özaktarım araştırmaları ve gözlem araştırmaları. Özaktarım araştırmalarının verileri, örnekleme yer alan bireylerin kendilerinden bilgi alınarak toplanır. Katılımcılardan, anketler aracılığıyla yazılı olarak bilgi alınabileceği gibi, görüşmeler yoluyla sözlü olarak da bilgi toplanabilir (Ed. Bir, 1999:7). Gözlem araştırmalarında ise veriler, katılımcıların araştırmacı tarafından gözlenmeleriyle toplanır. Bu çalışmada özaktarım araştırma verileri kullanılmıştır. Araştırmada da ana probleme cevap arama sürecinde ilköğretim okullarındaki okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterlilikleri ve her üç grup arasında bu bağlamda anlamlı bir fark olup olmadığı betimlenmeye çalışılmıştır. Hazırlanan özel gereksinimli öğrencileri tanıma yeterliliği ölçeğinde deneklerin hangi konuda nasıl bir algı içinde oldukları yüzdelerle ifade edilmiştir.

43

Araştırma anketindeki sorular, A, B, C, D, E, F, G, H, bölümlerindeki başlıklar altında deneklere yöneltilmiştir. ‘A’ bölümündeki sorular demografik bilgilere ulaşmak için sorulan sorulardır. Araştırmanın 1. alt problemine cevap aramak için anketin ‘B’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır. Araştırmanın 2. alt problemine cevap aramak için anketin ‘C’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır. Araştırmanın 3. alt problemine cevap aramak için anketin ‘D’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır. Araştırmanın 4. alt problemine cevap aramak için anketin ‘E’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır. Araştırmanın 5. alt problemine cevap aramak için anketin ‘F’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır. Araştırmanın 6. alt problemine cevap aramak için anketin ‘G’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır. Araştırmanın 7. alt problemine cevap aramak için anketin ‘H’ bölümündeki maddeler kullanılmıştır.

3.2.1 Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Gaziantep il merkezi Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki ilköğretim okulları oluşturmuştur. Örneklemi ise 19 eğitim bölgesindeki 26 ilköğretim okulundaki okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenleri oluşturmaktadır. Ölçek 601’i sınıf öğretmeni, 97’si okul yöneticisi ve 26’sı PDR öğretmeni olmak üzere toplam 724 kişiye dağıtılmıştır. Ölçek 604 kişi tarafından cevaplanmıştır. Bunların 85’i okul yöneticisi, 504’ü sınıf öğretmeni, 10 tanesi de PDR öğretmenidir. Şehitkamil ilçesindeki 10 eğitim bölgesinden 12, Şahinbey ilçesindeki 9 eğitim bölgesinden 14 ilköğretim okulu oranlı küme yöntemi ile seçilmiştir. Bu yöntemle göre, evren önce araştırma bulguları açısından önemli farklılıklar getirebileceği düşünülen değişkenlere göre alt evrenlere ayrılır. Örneğin, ilköğrencilerinin fiziki gelişimlerinin sosyo-ekonomik düzeyleri ile de ilgili olabileceği düşünülebilir (Karasar, 2005:77). Bu örnekleme yöntemi eldeki araştırma örneklemine ulaşmada kullanılmıştır.

Araştırma Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki eğitim bölgeleri kümeleştirilmiş ve her kümeden evrenin %10 oranında ilköğretim okulu seçilmiştir. Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki mevcut durum Tablo 3.1. de verilmiştir. Verilere göre toplam öğretmen sayısı 6569’dır. Araştırmaya katılarak ölçeği yönergeye uygun şekilde cevaplayan öğretmen sayısı ise 509’dur. Bu da örneklemin sınıf öğretmeni evreninin %7.74’ünü oluşturduğunu göstermektedir. Uygulanan anketlerin %1.55’i geri dönmemiştir. Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki toplam PDR öğretmenlerinin sayısı 182’dir. Araştırmaya

katılan PDR öğretmeni ise 10'dur. Bu da örneklemin PDR evreninin 44 %5.49'sini oluşturduğunu göstermektedir. Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki toplam okul yöneticilerinin sayısı 878'dir. Araştırmaya katılarak ölçeği yönergeye uygun şekilde cevaplayan okul yöneticisi sayısı ise 85'tir. Bu da örneklemin yönetici evreninin %9.68'ini oluşturduğunu göstermektedir. %1.36'sı geri dönmemiştir. Aşağıda mevcut veriler hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 3.1. Gaziantep ili 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı, İlköğretim Okullarındaki Okul, Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni, PDR Öğretmeni, ve Öğrenci Sayısı

Gaziantep Merkez İlçeler	Okul Sayısı	Okul Yöneticisi Sayısı	Sınıf Öğretmeni Sayısı	PDR Öğretmeni Sayısı	Öğrenci Sayısı(1-5 sınıf arası)
Şehitkamil	122	429	2994	87	75605
Şahinbey	136	449	3575	95	90076
Toplam	258	878	6569	182	165681

Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni, PDR Öğretmeni sayısı

Anket	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam
Cevaplayan	85	509	10	599
Cevaplamayan	12	92	16	130
Toplam	97	601	26	724

3.1.3 Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi Geçerlilik ve Güvenirliğin Sağlanması

Okul yöneticilerinin, Sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma yeterliliklerinin belirlenmesi için ilgili literatür taramasıyla 36 maddelik bir veri toplama aracı geliştirilmiştir, 40 deneğin katıldığı ön uygulamadan sonra çelişki gösteren maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Daha sonra Gaziantep İli Şehitkamil İlçesi Aysel Tekinalp İlköğretim Okulunda görev yapan 5 okul yöneticisi, 27 sınıf öğretmeni ve 1 PDR öğretmenin görüşleri alınarak 34 maddelik son haline getirilmiştir.

Ölçek, Gaziantep İl Merkezindeki toplam 26 okulda görev yapan okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerine uygulanmıştır. Bütün okullardan cevap alınmıştır. Ölçek 34 maddeden oluşmaktadır.

3.1.4. Verilerin Çözümlemesi

öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterliliği ölçeğine vermiş oldukları cevaplardır. Bağımsız değişkeni ise uzmanlık alanı (okul yöneticisi, sınıf ve PDR öğretmeni)'dir. Anketin uygulanması için İl Milli eğitim Müdürlüğü'nün ve ilgili okulların yöneticilerinden izin alınmıştır. Anketin istatistiksel analizi 'SPSS for Windows' 15.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Okul yöneticilerinin sınıf ve PDR öğretmenlerinin her bir soruya vermiş oldukları yanıtların frekansı ve bu frekansların üzerinden de yüzdelikleri hesaplanmıştır. Daha sonra her bir alt probleme cevap verecek sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdelik tabloları oluşturulmuştur. Böylece okul yöneticilerinin sınıf ve PDR öğretmenlerinin her bir alt problemle ilgili yeterlilikleri ölçek doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1 BULGULAR

Bu bölümde, ana ve alt problemlerin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve bunlarla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

4.2 ARAŞTIRMANIN ANA PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın ana problemi “İlköğretim okullarındaki okul yöneticileri (müdür ve müdür yardımcıları), sınıf ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi adayı özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterlilikleri nedir?” şeklinde idi. Elde edilen bulgulara göre; okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenleri kaynaştırma öğrencisinin en çok “yetersizlik türü” hakkındaki bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Belki de yetersizlik türü konusunda bilgi sahibi olmak istemelerinin nedeni yetersizliği türünü tanımada zorluk çekmeleridir. Okul yöneticileri sınıf ve PDR öğretmenleri kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli öğrenci, ve normal öğrenci açısından faydalarına inanmakta fakat yine de sınıflarında/okullarında kaynaştırma öğrencisi istememektedirler. Ancak normal okulların kaynaştırmanın alt yapısına sahip olması ve kaynaştırma öğrencisi verilen sınıfların mevcutlarının düşürülmesi gerektiği düşüncesindedirler. Ayrıca özel gereksinimli öğrencileri tanımada, ölçümlemeye ve değerlendirme yöntemlerini bilme ve uygulamada kendilerini yetersiz gördüklerini, okulların çoğunluğunda da BEP hazırlamada kullanılacak özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlenmesi için gerekli testler ve uzman alt yapısının bulunmadığını, bununla birlikte kaynaştırma eğitimi söz konusu olduğunda kendilerini sınıf yönetimi ve okul yönetimi becerisi açısından son derece yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir.

4.2.1. Araştırma Problemine Katılan Denekleri Sosyo-Demografik

47

Özellikleri

Tablo 4.1. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin

Cinsiyet	N	%
Bayan	254	42
Erkek	345	58
Toplam	599	100

cinsiyet dağılım yüzdeliği

Bu verilere göre araştırmaya katılan deneklerin %58'ini erkekler, %42'sini de bayanlar oluşturmaktadır.

Tablo 4.2. Katılımcıların görev türlerine göre dağılımı

Görev Türü	N	%
Okul Yöneticisi	85	14
Sınıf Öğretmeni	504	84
PDR öğretmen	10	2
Toplam	599	100

Araştırmaya katılan, toplam, 591 çalışandan %43'ü bayan, %57'si erkektir. Bu çalışanların % 84'ü (n=504) sınıf öğretmeni iken, %14'ü (n=85) okul yöneticisi, %2'si (n=10) de PDR öğretmenidir.

YAŞ	N	%
20-30	84	14
31-40	347	58
41-50	114	19
50-fazlası	54	9
Toplam	599	100

Tablo.4.3. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı

Araştırmaya katılan deneklerin %58'i "31-40" yaş aralığındadır.

Tablo.4.4 Okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımları 48

Mesleki Kıdem	N	%
1-5	54	9
6-10	108	18
11-15	263	44
16-20	72	12
20-fazlası	102	17
Toplam	599	100

Tabloya göre, araştırmaya katılan deneklerin %44'ünün 11-15 yıllık bir mesleki kıdeme sahip olması dikkate değerdir. %9'u ise 1 ile 5 yıldır mesleklerini yapmaktadır.

4.3 ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili kişisel deneyimler konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenleri algıları nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Tabloların altına çok dikkate değer (significant) bulguları verilmiştir. Genel/temel eğitimi vurgulayarak nitel verilerden de yararlanarak yorum yapılmıştır.

Tablo.4.5 Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili “kişisel deneyimler” konusundaki algılarına ilişkin verilerin çözümlenmesi

[illegible]

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğu meslek yaşamlarının bir bölümünde özel gereksinimli öğrencilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgudan hareketle bu üç grup çalışanın özel gereksinimli öğrencilerle ilgili deneyimlerinin olduğu söylenebilir. Ayrıca çalışanlar okullarda en fazla “öğrenme güçlüğü” yetersizliğine sahip özel gereksinimli öğrencilerle karşılaşmaktadırlar.

4.3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Kaynaştırma eğitimi konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerin bilgi yeterlilikleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Tablo.4.6. Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili aldıkları eğitim ve bilgi yeterliliklerine ilişkin verilerin çözümlenmesi

Sorular	Evet				Hayır				Bilmiyorum				Kararsızım				Cevapsız				GENEL TOPLAM
	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	
Soru 9: Üniversitedeki öğreniminiz sırasında kaynaştırma ve özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili bir eğitim aldınız mı?	21	135	8	164	64	357	2	423										12	0	12	599
Soru 10: Göreve Başladıktan sonra kaynaştırma eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim/ders/kurs aldınız mı?	28	130	2	160	57	130	8	195										9	0	9	599
Soru 11: Kaynaştırma konusu yetersizliklerin (dikkat eksikliği, down sendromu, otizm... gibi) belirgin özelliklerini tanıyabiliyor musunuz?	47	329	9	385	29	329	1	359									9	37	0	46	599

Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmı üniversite öğrenimi sırasında ve göreve başladıktan sonra kaynaştırma ile ilgili bir eğitim aldıklarını belirtmiş, Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin büyük çoğunluğu üniversitede kaynaştırma ile ilgili bir eğitim aldıklarını fakat göreve başladıktan sonra böyle bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerin bu konudaki verileri oldukça düşüktür. Görevi öğrencilerle birebir görüşmeler yapmak ve onların sorunlarıyla yakinen ilgilenmek olan PDR öğretmenlerine bu konuda herhangi bir eğitimin verilmemesi oldukça ilginçtir. Genel olarak çalışanların özel gereksinimli öğrencilerle ilgili aldıkları eğitim ve bilgi yetersizdir. Çalışanlara hem üniversitedeki eğitimleri sırasında hem de göreve başladıktan sonra kaynaştırma eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitimin verilmemesi kaynaştırma öğrencisinin varlığını yok saymaktır. Bu bir bakıma devletin kaynaştırma eğitimine karşı algısını da yansıtmaktadır.

4.3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili bilgiye ulaşmak konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin tutumları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Tablo.4.7. Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili “bilgiye ulaşmak” konusundaki tutumlarına ilişkin verilerin çözümlenmesi

[illegible]

Elde edilen verilere göre okul yöneticilerinin çoğunluğu özel gereksinimli öğrencileri okula almadan önce onlarla ilgili bilgi toplamadıklarını, sınıf ve PDR öğretmenlerin ise bilgi topladıkları belirtilmiştir. PDR öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri, kaynaştırma öğrencisinin en çok “yetersizlik türü” ve “yetersiz öğrencinin davranışları hakkındaki bilgi” türlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Belki de yetersizlik türü konusunda bilgi sahibi olmak istemelerinin nedeni yetersizliği türünü tanımada zorluk çekmeleridir. Bunun yanında okul yöneticileri “okul yönetimi”, “okulun fiziksel düzenlemeleri” ve “ailelerle işbirliği”, sınıf öğretmenleri ise “sınıf yönetimi” ve “öğretim teknikleri” konusundaki bilgilere ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Buradan okul yöneticilerinin kaynaştırma durumunda okul yönetimi, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda zorluk çektikleri anlaşılmaktadır. Mevcut bulgular ışığında araştırma evreninde “kaynaştırma eğitimi” yapılmasının neredeyse imkansız olduğu ve az sayıdaki uygulamanın ise sadece yasal zorunluluğun gereği olduğu söylenebilir.

4.3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Kaynaştırma eğitimi hakkındaki kişisel görüşler konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Tablo.4.8. Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler konusundaki kişisel görüşlerine ilişkin verilerin incelenmesi

Sorular	Evet				Hayır				Bilmiyorum				Kararsızım				Cevapsız				GENEL TOPLAM
	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	
Soru: 14 Kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgi seviyenizi nasıl tanımlıyorsunuz	15	103	1	119	67	381	7	455	1	8	2	11				0	2	12	0	14	599
Soru 15: Sınıfınızda/ okulunuzda özel gereksinimli öğrenci ister misiniz?	10	52	6	68	44	303	3	350					30	136	1	167	1	13	0	14	599
Soru 16: Kaynaştırma eğitimi öğretmenler için fazladan yük demektir	40	282	4	326	23	116	3	142					22	95	3	120		11	0	11	599
Aldığım ücret sınıfımda/okulumda özel gereksinimli öğrenciyi eğitmek için yetersiz	39	294	4	337	29	123	2	154					17	51	4	72		36	0	36	599
Özel gereksinimli öğrencilerle ilgilenmek, normal okullardaki öğretmenlerin görevi değil.	56	368	2	426	18	74	5	97					11	51	3	65		11	0	11	599
Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli öğrencilerin kendine yeter hale getirilmesi ve sosyal gelişimi açısından çok önemli ve gereklidir	69	401	7	477	1	36	0	37					15	51	3	69		16	0	16	599
Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli olmayan öğrenciler için yararlıdır, çünkü özel gereksinimli arkadaşlara sahip oldukları için farklılıklara yönelik sosyal kabul ve toleransı öğrenebilirler.	60	320	7	387	7	96	1	104					18	72	2	92		16	0	16	599
Kaynaştırma eğitiminin, normal öğrenciler için herhangi bir yararı yoktur	32	193	2	227	38	215	6	259					13	76	2	91		17	0	17	599
Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrenciler için herhangi bir yararı yoktur	12	122	0	134	55	291	8	354					18	77	2	97		14	0	14	599
Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma sınıflarındaki kabulünü sağlamak zordur.	53	334	5	392	21	116	3	140					9	36	2	47	2	18	0	20	599
Eğer sınıfta özel gereksinimli öğrenciler varsa sınıftaki toplam öğrenci sayısı düşürülmelidir.	80	456	9	545	0	26	0	26					4	9	1	14	1	13	0	14	599
Özel gereksinimli öğrenciler için özel eğitim okulları (sadece engelli öğrencilerin devam ettiği okullar), kaynaştırma okullarından daha iyidir	63	321	3	387	5	109	2	116					16	63	5	84	1	11	0	12	599
Her birey öğretilir ve potansiyel bir öğrenme kapasitesine sahiptir, bu nedenle normal okullar kaynaştırmanın alt yapısına sahip olmalıdır	65	379	7		4	53	0	57					9	53	3	65	7	19	0	26	599

Okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenleri, kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli öğrenci için ve normal öğrenci için faydalı olduğu, normal okulların kaynaştırmanın alt yapısına sahip olması gerektiği ve sınıf mevcutlarının düşürülmesi gerektiği düşüncesindedirler. Bunun yanında bu üç grup çalışanın çoğunluğu özel gereksinimli öğrenciler için, özel eğitim okullarının kaynaştırma okullarından daha yararlı olabileceğine inanmaktadırlar. Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri bu öğrencilerle ilgilenmenin normal okullardaki öğretmenlerin görevi olmadığına fakat PDR öğretmenlerinin çoğunluğu sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin aksine özel gereksinimli öğrencilerle ilgilenmenin normal okullardaki öğretmenlerin görevi olduğu düşüncesindedirler ki, kaynaştırma eğitiminin temel mantığı da bunu gerektirmektedir. Yine bu üç grup çalışanın çoğunluğu alınan ücretin bu öğrencileri eğitmek için yetersiz olduğuna ve kaynaştırma öğrencilerinin fazladan yük olduğuna inanmaktadırlar. Burada şu çarpıcı sonuç ortaya çıkmaktadır ki, üç grup çalışan kişisel görüşleri açısından hem kaynaştırma eğitiminin faydasına inanmakta hem de okullarında bu eğitimi uygulamak istememektedirler. Buna sebep olarak bu konudaki eğitimsizliklerini, okulların alt yapısının kaynaştırma eğitime uygun olmamasını, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasını gösterebiliriz. Belki de her kaynaştırma öğrencisine, belli bir ek ders ücreti ödenmesi durumunda, okul çalışanlarının kaynaştırmaya olumlu bakmaları sağlanabilir.

4.3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Özel gereksinimli öğrencileri değerlendirme konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerin kendi yeterliliklerine ilişkin algıları nedir?” şeklinde belirlenmiştir

Tablo.4.9 Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri “değerlendirme” konusundaki yeterliliklerine yönelik algılarına ilişkin verilerin çözümlenmesi

Sorular	Evet				Hayır				Bilmiyorum				Kararsızım				Cevapsız				GENEL TOPLAM
	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmeni	Toplam	
Soru17 Sınıfınızdaki/okulunuzdaki özel gereksinimli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP, BÖP) geliştirebiliyor musunuz?	33	108	7	148	25	315	3	343	20	60		80					7	21		28	599
Soru 18 Okulunuzda BEP hazırlamada kullanılacak özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesi için gerekli testler ve uzman alt yapısı mevcut mu?	12	79	3	94	56	343	6	405	9	62	1	72					8	20		28	599
Soru 19 Özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesinde kullanılacak araçları/testleri biliyor musunuz?	9	27	7	43	69	443	3	515		4		4					8	30		38	599
Soru 20 Özel gereksinimli bir öğrencinin eğitimsel performansını/ yetersizlik düzeyini değerlendirme araçlarınız ve uzmanınız var mı?	15	73	3	91	62	353	6	421									8	78	1	86	599
Soru 21 Özel gereksinimli bir öğrenciniz olduğunda onun eğitimsel performansını/ yetersizlik düzeyini nasıl değerlendirirdiniz? Aileleriyle konuşarak	35	181	6	222				0													599
Uzmanlara danışarak	29	201	5	235				0													599
Değerlendirme materyalleri ya da ölçme /değerlendirme araçları kullanarak (Wiscar testi gibi)	16	127	1	144				0													599
Özel eğitim öğretmeniyle işbirliği yaparak	28	111	5	144				0													599
Öğrencilerle görüşmeler yaparak	21	92	5	118				0													599
Diğer	3	12	1	16				0													599
Soru 22 Özel gereksinimli öğrenciyi tanıma konusunda zorluk yaşıyor musunuz?	35	176	1	212	40	256	9	305	2	44		46					8	28		36	599
Soru 23 Özel gereksinimli öğrencileri bir sınıfa yerleştirme konusunda, o sınıfın öğretmeniyle sorun yaşıyor musunuz? (Bu soruyu sadece yöneticiler cevaplayacaktır).	54			54	20			20									11			11	599
Soru 24 Özel gereksinimli öğrenciye ödev verirken onun sınırlarını/olası performansını hesaba katar mısınız?	60	433	5	498	9	19	1	29	4	19		23					12	33	4	49	599
Soru 25 Özel gereksinimli öğrenciyi değerlendirmeniz gerektiğinde, özel gereksinimi olmayan öğrencilerden farklı değerlendirme metodları kullanır mısınız?	45	294	5	344	31	167	2	200									9	43	3	55	599

Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu BEP geliştirmede, özel gereksinimli öğrencileri tanımada, ölçmede ve değerlendirme yöntemlerini bilme ve uygulamada kendilerini yetersiz gördüklerini, okulların çoğunluğunda da BEP hazırlamada kullanılacak özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesi için gerekli testler ve uzman alt yapısının bulunmadığını belirtmişlerdir. Fakat PDR öğretmenlerinin çoğunluğunun BEP geliştirmede, özel gereksinimli öğrencileri tanımada, ölçümlemeye ve değerlendirme yöntemlerini bilmede kendilerini yeterli gördükleri gözlemlenmiştir. Bu durumu rehber öğretmenlerin, üniversitede özel gereksinimli öğrencilerle ilgili eğitim almış olmalarına bağlayabiliriz. Ancak rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli görmeleri, gerçekten yeterli oldukları anlamına gelmeyecektir. Çünkü mevcut uygulama ve rehber öğretmenlerin eğitim arka planları fiilen kaynaştırma eğitimi yönlendirmeye çok uygun görünmemektedir.

4.3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı sınıflardaki normal öğrencilere ve ailelere bilgi sağlamak konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Tablo.4.10 Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin “kaynaştırma eğitiminin uygulandığı sınıflardaki normal öğrencilere ve ailelere bilgi sağlamak” konusundaki görüşlerine ilişkin verilerin çözümlemesi

Sorular	Evet				Hayır				Bilmiyorum				Kararsızım				Cevapsız				GENEL TOPLAM
	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplan	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplan	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplan	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplan	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplan	
Soru 26 Okul yılı başlangıcında özel gereksinimli olmayan öğrencileri, özel gereksinimli öğrenciler konusunda bilgilendirir misiniz?	47	269	7	323	19	112	2	133									19	123	1	143	599
Soru 27 Özel gereksinimli öğrencileri veya ailelerini yeni eğitimsel çevre (okul, arkadaşlar, sınıf..) konusunda bilgilendirir misiniz?	57	323	8	388	16	55	1	72									12	176	1	189	599
Soru 28: Aileleri ve özel gereksinimli öğrencileri aşağıdaki konular hakkında bilgilendirir misiniz?	44	266	9	319	23	94	0	117									18	144	1	163	599
Bu eğitimde özürli öğrencinin yüzleşeceği olası zorluklar	56	328	7	391	18	40	2	60									11	136	1	148	599
Okuldaki öğrencinin güvenliği	56	324	7	387	15	42	2	59									14	138	1	153	599
Okulun ve sınıfın özellikleri	48	323	7	378	25	42	2	69									12	139	1	152	599
Aileler için, evde çocuklarıyla uygulamaları konusunda destekleyici eğitim bilgisi ve materyali	52	281	5	338	20	91	4	115									13	132	1	146	599
Özel gereksinimli öğrencinin sınıftaki eğitimsel performansı	57	305	5	367	15	53	4	72									13	146	1	160	599
Aileleri bilgilendirmem çok zor, okulla iletişimleri kopuk ()	27	138	6	171	6	8	0	14									52	358	4	414	599
Soru 29 Profesyonellerden bu bilgileri alma konusunda yardım ister misiniz?	42	236	7	285	29	91	3	123									14	177	0	191	599

Genel olarak okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli olmayan öğrencileri (normal öğrencileri), özel gereksinimli öğrenciler konusunda bilgilendirmede, özel gereksinimli öğrencileri ve ailelerini yeni eğitimsel çevre konusunda bilgilendirmede kendilerini yeterli görmektedirler. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu “Bireyselleştirilmiş eğitim planı”, “Bu eğitimde özürlü öğrencinin yüzleşeceği olası zorluklar”, “Okuldaki öğrencinin güvenliği”, “Okulun ve sınıfın özellikleri”, “Aileler için, evde çocuklarıyla uygulamaları konusunda destekleyici eğitim bilgisi ve materyali”, “Özel gereksinimli öğrencinin sınıftaki eğitimsel performansı”, konularında aileleri bilgilendirdiklerini ve yine büyük çoğunluğu da okulla iletişimleri kopuk olduğu için aileleri bilgilendirmenin çok zor olduğunu belirtmişlerdir.

4.3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi “Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullardaki fiziksel imkânlar konusunda okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin görüşleri nedir? şeklinde belirlenmiştir.

Tablo.4.11. Okul yöneticilerinin okullarındaki özel gereksinimli öğrenci sayısına ilişkin görüşleri

Okul Yöneticisi	5-10		11-20		21-30		30-fazlası		Cevapsız		Toplam	
Soru 30	31	%35	14	%16	5	%6	8	%9	27	%32	85	%100

Veri toplama aracının “Okulda kaç tane özel gereksinimli öğrenciniz var?” maddesine okul yöneticilerinin %35’i “5-10”, %16’sı “11-12”, %6’sı 21-30, %9’u “30-fazlası” cevabını vermiş, %32’si ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır

Tablo 4.12. Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin “kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullardaki fiziksel imkânlar” konusundaki görüşlerine ilişkin verilerin çözümlenmesi

Sorular	Evet				Hayır				Bilmiyorum				Kararsızım				Cevapsız				GENEL TOPLAM
	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	Okul Yöneticisi	Sınıf Öğretmeni	PDR Öğretmen	Toplam	
Soru 31 Sınıfınıza özel gereksinimli bir öğrenci geldiği zaman okul yönetimi sınıf mevcudunu azaltır mı? Sınıfınıza özel gereksinimli bir öğrenci geldiği zaman okul yönetimi sınıf mevcudunu azaltır mı?	29	12	1	42	37	293	5	335	9	94	3	106					10	105	1	116	599
Soru 32 Okulunuzdaki özel gereksinimli öğrenciler için imkanlar var mı?	33	148	6	187																	599
Özel alt sınıf	17	106	2	125																	187
Kaynaştırma eğitimi verebilecek öğretmenler	10	38	2	50																	187
Kaynak oda	10	6	0	16																	187
Özel eğitim danışmanlığı	7	27	0	34																	187
Rampalar	4	8	1	13																	187
Ses yalıtımı	2	0	0	2																	187
Işıklandırma	8	4	1	13																	187
Kaynaştırma için gerekli temel eğitim materyalleri	2	0	0	2																	187
Gezici öğretmen	3	3	1	7																	187
Özel tuvaletler	9	32	1	42																	187
Asansör	20	55	2	77																	187
Kaynaştırma için gerekli temel eğitim materyalleri	2	0	0	2																	187
Diğer	5	7	1	13																	187
hayır	42	261	4	307																	599
Soru 33	37	264	9	310	43	121	1	165									5	119		124	599

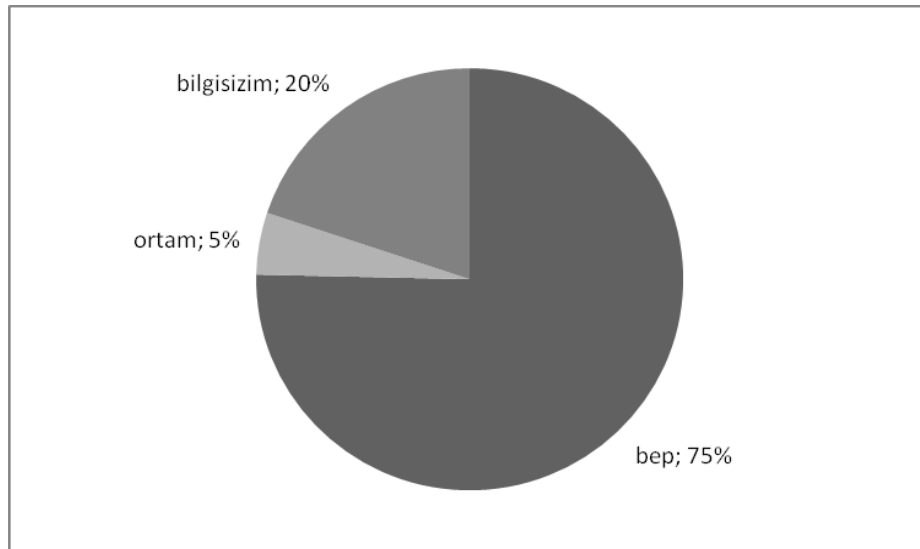
Bu verilere göre okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli bir öğrenci geldiği zaman okul yönetiminin sınıf mevcudunu azaltmadığı düşüncesindedirler. Yine bu verilere göre okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli öğrenciler dışındaki öğrenciler arasında, özel gereksinimli öğrencilerin kabul ya da tolerans seviyesini geliştirmek için çaba harcadıklarını belirtmekte, bu konuda kendilerini yeterli görmektedirler. Bunun yanında okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri okullarının fiziki imkanlarının özel gereksinimli öğrenciler için yeterli olmadığı, PDR öğretmenlerinin de çoğunluğu yeterli olduğu düşüncesindedirler. Katılımcılar okullarda en çok bulunan fiziksel imkanların “özel alt sınıf”, “kaynaştırma eğitimi verebilecek öğretmenler”, “asansör” olarak görüldüğünü belirtmişlerdir.

4.3.8. Veri Toplama Aracının Açık Uçlu Sorularının Çözümlemesi

Araştırma anketinin 5, 30 ve 31 numaralı soruları açık uçlu sorulardır. Anketi cevaplayan 599 kişiden 324’ü bu açık uçlu soruları cevaplamıştır. Bunlardan 5 numaralı madde;

“Kaynaştırma eğitimi ile ilgili olarak okulunuzun/sizin yasal yükümlülükleriniz hakkında bildiklerinizi en fazla iki cümle ile özetleyiniz” şeklindedir.

Şekil 4.1. Veri toplama aracının 5 numaralı maddesine verilen yanıtların dağılımı

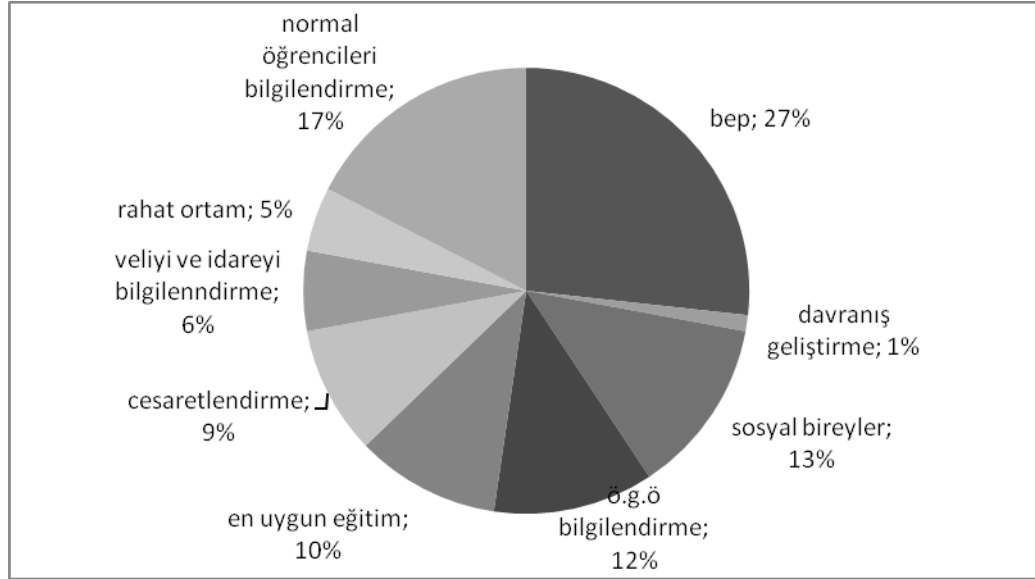

Bu madde araştırmaya katılan 599 kişiden 211’i cevaplamıştır. 211 kişiden 159’u yasal yükümlülüğünün “BEP hazırlamak” olduğunu, 10’u “özel gereksinimli

öğrencilerin eğitimi için gereken ortamı hazırlamak” olduğunu, 42’si de yasal sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

“Kaynaştırma eğitimi bağlamında öğretmenler/ okul yöneticisi olarak kendi görev ve sorumluluklarınızı nasıl tanımlıyorsunuz? (Aşağıdaki boşluğa bir iki cümle ile yazınız lütfen).”

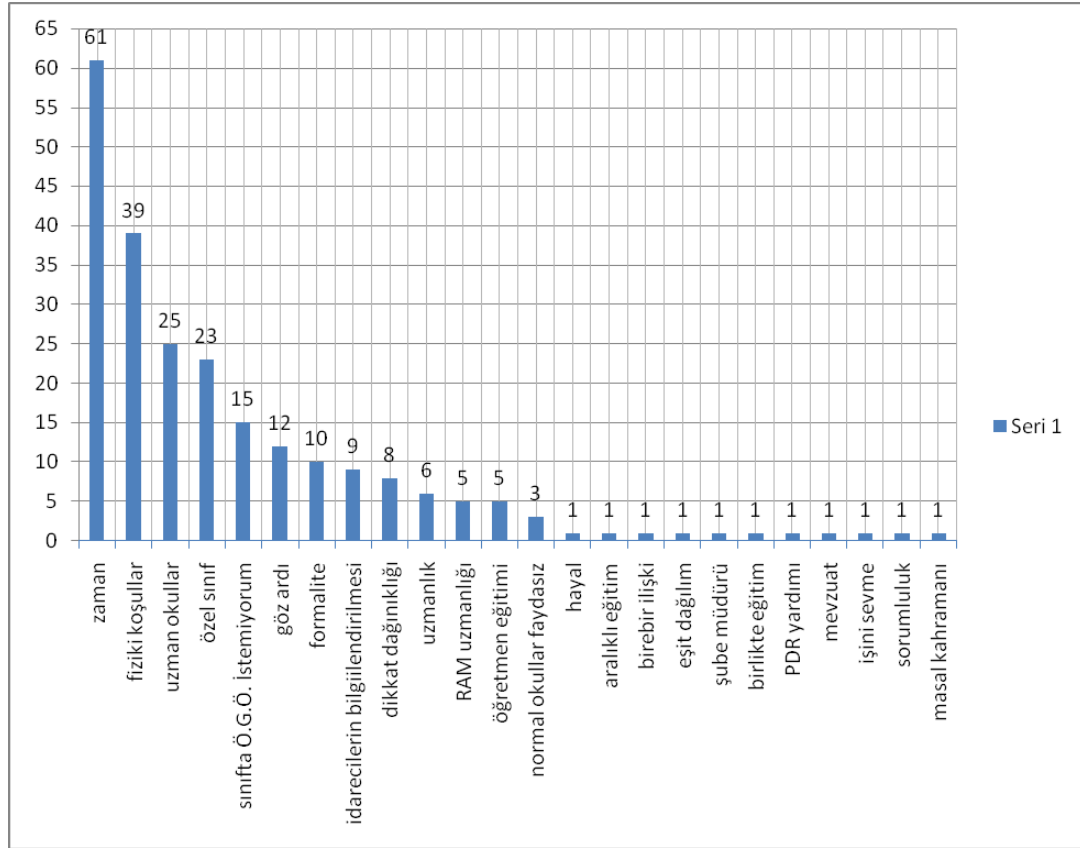
Şekil 4.2. Veri toplama aracının 30 numaralı maddesine verilen yanıtların dağılımı

Bu maddeyi araştırmaya katılan 599 kişiden 87’si cevaplamıştır. 87 kişiden 23 kişi görev ve sorumluluklarının öğrencinin anormal davranışlarını fark etmek, yönlendirmek, aileyi bilgilendirmek ve BEP hazırlamak olduğunu, 15 kişi sınıftaki normal öğrencileri özel gereksinimli öğrenci konusunda bilgilendirmek olduğunu, 11 kişi çaba harcayarak topluma kazandırmak, sosyal bireyler olmalarını sağlamak olduğunu, 10 kişi kaynaştırma öğrencileriyle sık sık görüşmeler yapmak olduğunu, 9 kişi özel gereksinimli öğrenciye en uygun eğitimi vermek, onları dışlamak yerine topluma kazandırmak olduğunu, 8 kişi öğrenciyi başarabileceği faaliyetler olduğuna inandırmak ve onu cesaretlendirmek olduğunu, 5 kişi kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin velisiyle görüşüp idareyi sık sık bilgilendirmek olduğunu, 4 kişi ise öğrenciye rahat ortam hazırlamak olduğunu, deneklerden biri öğrencinin özrü konusunda araştırma yapıp bilgi sahibi olmak, deneklerden biri de öğrencinin akademik olarak davranışlarını geliştirmek olduğunu belirtmişlerdir.

Anketin 31 numaralı sorusu “Yukarıda belirtilenler dışında konuyla ilgili görüş, düşünce ve önerileriniz varsa belirtiniz lütfen” dir.

Şekil 4.3. Veri toplama aracının 31 numaralı maddesine verilen yanıtların dağılımı

Bu soruyu anketi cevaplayan 599 kişiden 237’si cevaplamıştır. 237 kişiden 61 kişi sınıf mevcutlarının düşürülmesi gerektiğini kalabalık sınıflarda özel gereksinimli öğrenciye zaman ayıramadıklarını, 39 kişi okulların fiziki koşullarının çok yetersiz olduğunu, kaynaştırma öğrencilerinin teneffüslerde ezildiklerini sıraların ve masaların onlara uygun olmadığını ve kaynaştırma eğitiminin bu öğrenciler için eziyete dönüştüğünü gözlemlediklerini belirtmişlerdir. 25 kişi özel gereksinimli öğrencilerin sınıfa gelmeden önce, bazı becerilerin bu konuda uzman okullarda kazandırılması gerektiğini, 23 kişi özel gereksinimli öğrenciler için özel sınıflar açılması gerektiğini, bir öğrenci için 40 öğrenciyi feda edemeyeceklerini, 15 kişi kaynaştırma eğitiminin tam olarak ne olduğunu anlamadıklarını ve sınıflarında kaynaştırma öğrencisi istemediklerini belirtmişlerdir. 12 kişi sınıfları kalabalık olduğu için çoğu zaman özel gereksinimli öğrenciyi farkında olmadan göz ardı ettiklerini, 10 kişi bireyselleştirilmiş eğitim programlarının baştan savma verildiğini, ne bu raporların ne de bu eğitimin faydalı olmadığını, kaynaştırma

eğitimde hiçbir şeyin formaliteden öteye gitmediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. 9 kişi bu eğitimde zorlandıkları yerlerde idarecilere danışmak istediklerini fakat idarecilerin bu konuda öğretmenlerden daha da yetersiz olduklarını, öğretmenlerden önce idarecilerin bilgilendirilmesi gerektiğini, 8 kişi kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki normal öğrencilerin dikkatini dağıtmakta ve fiziksel anlamda da onları incittiklerini belirtmişlerdir. 6 kişi, kaynaştırma eğitiminin profesyonelce yapılması gereken bir iş olduğunu, bu konuda öğretmenlerin hiçbir uzmanlığının olmadığını bile bile, her şeyi öğretmenlerden beklmelerine bir anlam veremediklerini, 5 kişi, sistemin değişmesi gerektiğini, daha uygulanabilir bir sistem getirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. 5 kişi RAM'daki uzmanların sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek için sık sık okula gelmeleri gerektiğini, 5 kişi öncelikle öğretmenlerin zorunlu olarak kaynaştırma eğitimi konusunda eğitilmesi gerektiğini, 3 kişi özel gereksinimli çocukların da eğitim hakkı olduğunu normal okulların onlara hiçbir şey kazandırmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bütün bu yorumların dışında deneklerden biri, bu olanaklarla normal öğrencileri bile eğitmek çok zorken, özel gereksinimli öğrencileri eğitmenin uçuk bir hayal olduğunu, diğer bir denek kaynaştırma eğitiminin çocuğun sürekli değil, belirli aralıklarla alması gereken bir eğitim olduğunu belirtmiştir. Deneklerden biri, özellikle down sendromlu ve öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin normal okullarda değil, uzmanlarla birebir ilişki içerisinde olmaları gerektiğini belirtmiştir. Bir başka denek, okullarda kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara eşit dağılımının yapılmadığını, kimi sınıfta üç kaynaştırma öğrencisi varken kimi sınıflarda hiç olmadığını belirtmiştir. deneklerden biri eğitim kurumlarındaki uzman eksikliğinin Milli Eğitim Müdürlüklerinde bu konudaki Şube Müdürü eksikliğinden kaynaklandığını belirtmiştir. Deneklerden biri normal ve özel gereksinimli öğrencilerin aynı sınıfta eğitim almaları gerektiğini, diğer bir denek de bu konuyla ilgili olarak okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenin haftada bir saat derse girmesi ve farklılıklarımız ve bu öğrencilerin kabullenilmesi konusunu işlemesi gerektiğini belirtmiştir. Bir başka denek, mevzuata göre hareket edilmesi gerektiğini, deneklerden biri işini severek yapan herkesin bu zorlukların üstesinden kolayca gelebileceğini belirtmiştir. Diğer bir denek “Eğitimde kaybedilecek fert yoktur” düşüncesiyle herkesin üzerine düşeni en iyi şekilde yapması gerektiğini belirtmiştir.

Yine deneklerden biri, aileleri tarafından bir kenara itilen bu çocuklara ilgisini ve sevgisini verdiğinde kendisini masal kahramanı gibi hissettiğini belirtmiştir.

4.3 YORUM

Hem okul yöneticilerinin, hem sınıf öğretmenlerinin hem de PDR öğretmenlerinin çoğunluğu meslek yaşamlarının bir bölümünde özel gereksinimli öğrencilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgudan hareketle bu üç grup çalışanın özel gereksinimli öğrencilerle ilgili deneyimlerinin olduğu söylenebilir. Ayrıca çalışanlar okullarda en fazla “öğrenme güçlüğü” yetersizliğine sahip özel gereksinimli öğrencilerle karşılaşmaktadırlar.

Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmı üniversite öğrenimi sırasında ve göreve başladıktan sonra kaynaştırma ile ilgili bir eğitim aldıklarını belirtmiş, Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin büyük çoğunluğu üniversitede kaynaştırma ile ilgili bir eğitim aldıklarını fakat göreve başladıktan sonra böyle bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerin bu konudaki verileri oldukça düşüktür. Görevi öğrencilerle birebir görüşmeler yapmak ve onların sorunlarıyla yakinen ilgilenmek olan PDR öğretmenleri için az bir kısmına bile bu konuda herhangi bir eğitimin verilmemesi oldukça ilginçtir. Genel olarak çalışanların özel gereksinimli öğrencilerle ilgili aldıkları eğitim ve bilgi yetersizdir. Çalışanlara hem üniversitedeki eğitimleri sırasında hem de göreve başladıktan sonra kaynaştırma eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitimin verilmemesi kaynaştırma öğrencisinin varlığını yok saymaktır. Bu bir bakıma devletin kaynaştırma eğitimine karşı algısını da yansıtmaktadır.

Hem PDR öğretmenleri hem sınıf öğretmenleri hem de okul yöneticileri, kaynaştırma öğrencisinin en çok “yetersizlik türü” hakkındaki bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Belki de yetersizlik türü konusunda bilgi sahibi olmak istemelerinin nedeni yetersizliği türünü tanımada zorluk çekmeleridir. Bunun yanında okul yöneticileri “okul yönetimi”, sınıf öğretmenleri ise “sınıf yönetimi” konusundaki bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar, buradan okul yöneticilerinin okul yönetimi, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda zorluk çektikleri anlaşılmaktadır.

PDR öğretmenlerinin çoğunluğu sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin aksine özel gereksinimli öğrencilerle ilgilenmenin normal okullardaki

öğretmenlerin görevi olduğu düşüncesindedirler. Hem okul yöneticileri, hem de sınıf ve PDR öğretmenleri, kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli öğrenci için ve normal öğrenci için faydalı olduğu, normal okulların kaynaştırmanın alt yapısına sahip olması gerektiği ve sınıf mevcutlarının düşürülmesi gerektiği düşüncesindedirler. Bunun yanında bu üç grup çalışanın çoğunluğu özel gereksinimli öğrenciler için, özel eğitim okullarının kaynaştırma okullarından daha yararlı olabileceğine, bu öğrencilerle ilgilenmenin normal okullardaki öğretmenlerin görevi olmadığına, alınan ücretin de bu öğrencileri eğitmek için yetersiz olduğuna ve kaynaştırma öğrencilerinin fazladan yük olduğuna inanmaktadırlar. Burada şu çarpıcı sonuç ortaya çıkmaktadır ki, üç grup çalışan kişisel görüşleri açısından hem kaynaştırma eğitiminin faydasına inanmakta hem de okullarında bu eğitimi uygulamak istememektedirler. Buna sebep olarak bu konudaki eğitimsizliklerini, okulların alt yapısının kaynaştırma eğitime uygun olmamasını, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasını gösterebiliriz.

Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu BEP geliştirmede, özel gereksinimli öğrencileri tanımada, ölçümlemede ve değerlendirme yöntemlerini bilme ve uygulamada kendilerini yetersiz gördüklerini, okulların çoğunluğunda da BEP hazırlamada kullanılacak özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesi için gerekli testler ve uzman alt yapısının bulunmadığını belirtmişlerdir. Fakat PDR öğretmenlerinin çoğunluğunun BEP geliştirmede, özel gereksinimli öğrencileri tanımada, ölçümlemede ve değerlendirme yöntemlerini bilmede kendilerini yeterli görmektedirler. Bu durumu üniversitede kaynaştırma ile ilgili eğitim almış olmalarına bağlayabiliriz.

Genel olarak hem okul yöneticilerinin, hem sınıf öğretmenlerinin hem de PDR öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli olmayan öğrencileri (normal öğrencileri), özel gereksinimli öğrenciler konusunda bilgilendirmede, özel gereksinimli öğrencileri ve ailelerini yeni eğitimsel çevre konusunda bilgilendirmede kendilerini yeterli görmektedirler. Yine bu çalışanların büyük çoğunluğu “Bireyselleştirilmiş eğitim planı”, “Bu eğitimde özürlü öğrencinin yüzleşeceği olası zorluklar”, “Okuldaki öğrencinin güvenliği”, “Okulun ve sınıfın özellikleri”, “Aileler için, evde çocuklarıyla uygulamaları konusunda destekleyici eğitim bilgisi ve materyali”, “Özel gereksinimli öğrencinin sınıftaki eğitimsel performansı”, konularında aileleri bilgilendirdiklerini ve yine büyük çoğunluğu da

okulla iletişimleri kopuk olduğu için aileleri bilgilendirmenin çok zor olduğunu belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli bir öğrenci geldiği zaman okul yönetiminin sınıf mevcudunu azaltmadığı düşüncesindedirler. Yine bu verilere göre okul yöneticilerinin, sınıf ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli öğrenciler dışındaki öğrenciler arasında, özel gereksinimli öğrencilerin kabul ya da tolerans seviyesini geliştirmek için çaba harcadıklarını belirtmekte, bu konuda kendilerini yeterli görmektedirler. Bunun yanında okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri okullarının fiziki imkanlarının özel gereksinimli öğrenciler için yeterli olmadığı PDR öğretmenlerinin de çoğunluğu yeterli olduğu düşüncesindedirler. Bu üç çalışan grupta en fazla bu imkanların “Özel alt sınıf”, “Kaynaştırma eğitimi verebilecek öğretmenler”, “Asansör” olarak görüldüğünü belirtmişlerdir.

Araştırma anketinin açık uçlu soruları değerlendirildiğinde deneklerin büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitimindeki yasal yükümlülüklerinin “BEP hazırlamak” olduğunu belirtmişlerdir. BEP, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının resmiyetini yansıtan bir çalışma olduğu için denekler çoğunluk olarak bu cevabı vermiş olabilirler. Ayrıca denekler görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bildiklerini belirtmiş fakat uygulamada sıkıntı yaşadıklarını da eklemişlerdir. Örneğin BEP hazırlamanın kendi görev ve sorumluluğunda olduğunu bilmekle beraber, BEP programının nasıl hazırlanacağı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Büyük bir çoğunluğu okulun fiziki koşullarının yetersizliği, kalabalık sınıf mevcutlarını ve kendi eğitimsizliklerini kaynaştırma eğitiminin önündeki en büyük engeller olarak görmektedirler. Özellikle büyük çoğunluğu 40 kişilik bir sınıfta bir özel gereksinimli öğrenciye ilgilenmeleri gereken zamanı verdiklerinde, diğer 39 öğrencinin zamanından önemli ölçüde çaldıkları düşüncesindedirler. Bunun 39 öğrenciyi feda etmek olduğunu belirtmişlerdir. Deneklerden sadece bir tanesi “Eğitimde kaybedilecek fert yoktur” düşüncesiyle herkesin üzerine düşeni en iyi şekilde yapması gerektiğini belirtmiştir. Genel olarak baktığımızda çalışanlar kaynaştırma eğitiminin faydasına inanıyoruz ama mevcut koşullarla amacına ulaşmaz mesajını vermektedirler

4.4.1. Tartışma

Bu araştırmada “Gaziantep ili ilköğretim okullarındaki okul idarecileri, sınıf ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterlilikleri”nin ne olduğu incelenmiştir.

Ülkemizde kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullara destek hizmetleri sağlanmadığından öğretimdeki bütün düzenlemelerin yapılmasından tamamıyla genel eğitim öğretmenleri sorumlu olmaktadır. Ancak hem genel eğitim öğretmenleri hem de eğitimden sorumlu personel kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip değildir (Özmen, 2003:72).

Kaya’nın (2003) ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırmayla ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarını incelemek amacıyla yaptığı araştırma, okullardaki yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları, kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili olumlu tutum göstermedikleri ve yerleştirme, eğitsel değerlendirme, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, destek hizmetin sağlanması gibi çalışmalara yer vermediklerini göstermektedir.

Yurt dışında yapılan çalışmalarda da genel eğitim öğretmenlerinin öğretimsel düzenlemeleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yapmadıkları belirlenmiştir (Leyser ve Tappendorf, 2001).

Sınıf öğretmenlerinin genel eğitim sınıflarındaki eğitimsel adaptasyonları ve algıları test edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri normal eğitime dâhil etme düşüncesine sıcak baktıkları, fakat eğitimsel uygulamalar sırasında istemeden de olsa bireyselleştirilmiş eğitim yerine, geleneksel grup eğitimini kullanmaya başladıkları görülmüştür. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili literatür, öğretmenlerin bu konudaki eğitimsizliğini belirlemiş ve okul desteği ya da kaynaştırma öğrencilerinin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda bir eğitim ortamı oluşturulması düşünceleri üzerinde odaklanmıştır (Scott, Vitale ve Masten, 1996:106).

Kaynaştırma programlarının başarılı olmasında en önemli faktörlerden biri de yetersizlikten etkilenen öğrenciye karşı tutumlardır. Normal öğrencilerin yetersizlikten etkilenen öğrenciye karşı tutumları, okuldaki personelin tutumları ve ailelerin tutumları kaynaştırma programını etkiler. Özellikle sınıf öğretmenin

engelli öğrenciye karşı tutumları engelli öğrencinin başarısını etkilediği kabul edilmelidir (Sucuoğlu, 2005).

Almacıoğlu (2007) “Yönetsel Bir Sorun Olarak Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrencilerin Sınıf ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğretmenleri Tarafından Tanınma Yeterliliklerinin İncelenmesi” konulu tez çalışması sonucunda sınıf öğretmenlerinin ve PDR öğretmenlerinin çoğunluğunun ‘DEHB özel engelli kategorisinde eğitim gerektiren bir rahatsızlıktır, genel eğitim içerisinde çözülmesi beklenemez’ düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır. Yani bu çocukların sınıf ortamında düzeleceklerine inanmamaktadırlar. Araştırmanın temel bulgusunda ise DEHB ile okul ortamında ilk elden karşılaşan sınıf ve PDR öğretmenlerinin konuyla ilgili bilgilerinin birbirlerine çok yakın olup, aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Kaynaştırma ortamında öğretimsel düzenlemeleri etkileyen dört faktör bulunmaktadır. Bunlar öğretmen, öğrenci, içerik ve ortamdır. Öğretmen yeterlilikleri artırılarak ve tutumları bilgilendirme yoluyla değiştirilerek, öğrenci, içerik ve fiziksel ortam özellikleri dikkate alınarak kaynaştırma ortamlarında öğretimsel düzenlemeler yapılmalıdır. Öğretmen öğretim amaçlarını en iyi hangi fiziksel ortam düzenlemeleriyle gerçekleştireceğine öğretime başlamadan karar vermelidir. Ayrıca sınıfın fiziksel ortamını düzenlerken öğrencilerin sınıftaki mobilya, cihaz ve materyallerden yararlanabilme durumlarına da dikkat etmelidir. Bunun için sınıfın şekline mobilyaların çeşidine, öğrencilerin yetersizlikten etkilenme durumuna göre çalışma koşullarından öğrencinin en iyi yararlanabileceği şekilde sınıfı düzenlemelidir. Tüm amaçlar sınıf ortamında kazandırılmayabilir. Gerçek ortamda kazandırılacak bazı beceriler için sınıf ortamı dışında sunumlar yapılabilir (Özmen, 2003:101).

Hem ülkemizde yapılan araştırmada, hem de yurt dışında yapılan araştırmalarda görüldüğü gibi genel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma ortamlarında yapılacak öğretimsel düzenlemeler bakımından yeterliliklerinin artırılması gerekmektedir.

4.4.2. Sonuç

Yurtdışında ve ülkemizde yapılan araştırma sonuçlarıyla yaptığımız araştırmanın sonuçları pek çok yönden örtüşmektedir. Yani okul yöneticileri, sınıf ve PDR öğretmenleri kaynaştırma eğitiminin, özel gereksinimli öğrenci, ve normal öğrenci açısından faydalarına inanmakta fakat yine de sınıflarında kaynaştırma öğrencisi istememektedirler. Normal okulların kaynaştırmanın alt yapısına sahip olması gerektiği ve sınıf mevcutlarının düşürülmesi gerektiği düşüncesindedirler. Ayrıca özel gereksinimli öğrencileri tanımada, ölçümlemede ve değerlendirme yöntemlerini bilme ve uygulamada kendilerini yetersiz gördüklerini, okulların çoğunluğunda da BEP hazırlamada kullanılacak özel gereksinimli öğrencilerin ölçülenmesi için gerekli testler ve uzman alt yapısının bulunmadığını, bununla birlikte kaynaştırma eğitimi söz konusu olduğunda kendilerini sınıf yönetimi ve okul yönetimi becerisi açısından yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. İzleyen araştırmalarda okul çalışanlarında oluşan bütün bu olumsuz düşüncelerin nedenleri üzerinde durulmalıdır.

Araştırmanın kaynak özetleri bölümünde başarılı bir kaynaştırmanın 7 ilkesini sıralamıştık. Bu ilkelerden ‘tüm okul çalışanlarının özel gereksinimli öğrenciye karşı kabul edici ve destekleyici tutumlar sergilemelidir’ maddesi araştırma sonuçlarına göre gerçekleştirilmemektedir, çalışanlar okullarında ve sınıflarında özel gereksinimli öğrenci istemediklerini gerekçeleriyle belirtmişlerdir. Diğer bir madde ‘öğretmen özel gereksinimli öğrencileri bir birey olarak kabul etmeli, kendilerini ifade etmelerine ve yaratıcılıklarını ortaya koymalarına fırsat vermeli, ilerlemelerini destekleyecek ortamlar yaratmalıdır’ şeklindeydi. Araştırmaya katılan öğretmenler ellerinden geldiği kadar sınıfta bunları uyguladıklarını fakat sınıf mevcutları kalabalık olduğu için özel gereksinimli öğrenciye zaman ayırmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Diğer bir madde ‘genel eğitim sınıfları, tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmelidir’ şeklindeydi. Araştırmaya katılan okul çalışanları fiziksel imkanların buna engel olduğu görüşündedirler. Diğer bir madde ‘kaynaştırma sınıflarında tüm öğrenciler, birlikte oynama, öğrenme, eğitimsel ve sosyal etkinliklere katılma fırsatlarına sahip olmalıdırlar. Öğrencilerin sadece akademik yönden değil, sosyal yönden de gelişimleri hedeflenmelidir’ şeklindeydi. Deneklerin büyük çoğunluğu bu ilkeyi gerçekleştirebildiklerini belirtmişlerdir.

Diğer bir madde ‘Kaynaştırma sınıfındaki diğer öğrenciler sınıftaki özel gereksinimli öğrencinin, yetersizlik çeşidi, bu yetersizliğin duygusal, davranışsal ve bilişsel özellikleri konusunda bilgilendirilmelidirler’ şeklindeydi. Araştırmaya katılan okul çalışanlarının büyük çoğunluğu bilgilendirme konusunda kendilerini yeterli görmekteydiler. Diğer bir madde ‘kaynaştırma sınıfındaki özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmene gereksinimlerine yönelik destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir (kaynak oda, gezici öğretmenlik, özel eğitim danışmanlığı vs.)’ şeklindeydi. Araştırmaya katılan okul çalışanlarının büyük çoğunluğu okullarında bu tür imkanların bulunmadığını belirtmişlerdir. Diğer bir madde ‘kaynaştırmanın beklenen yararı sağlayabilmesi için tüm velilerin sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde olması gerekmektedir, özel gereksinimli öğrencilerin velileri çocuklarının okuldaki kazanımlarını evde destekleyerek, diğer veliler ise özel gereksinimli öğrencinin sınıfa kabulü konusunda örnek olarak kaynaştırmanın başarıyla gerçekleşmesine katkıda bulunmalıdırlar’ şeklindeydi. Araştırmaya katılan okul çalışanlarının büyük çoğunluğu velilerin bu konuya çok duyuarsız olduklarını, velilerin çok az bir kısmının öğretmenle işbirliği içerisinde olduğunu, işbirliğinin önemine olan inancın çok zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi okul çalışanlarının başarılı bir kaynaştırma için gerçekleşmesi gereken 7 ilkenin sadece 2’sini gerçekleştirmekte kendilerinin yeterli gördükleri, diğer ilkelerde yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu haliyle araştırma evreninde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin başarıyla ele alınmadığı sonucuna ulaşabiliriz.

Veri toplama aracındaki çık uçlu sorular değerlendirildiğinde deneklerin büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitimindeki yasal yükümlülüklerinin “BEP hazırlamak” olduğunu belirtmişlerdir. BEP, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının resmiyetini yansıtan bir çalışma olduğu için denekler çoğunluk olarak bu cevabı vermiş olabilirler. Ayrıca denekler görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bildiklerini belirtmiş fakat uygulamada sıkıntı yaşadıklarını da eklemişlerdir. Örneğin BEP hazırlamanın kendi görev ve sorumluluğunda olduğunu bilmekle beraber, BEP programının nasıl hazırlanacağı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Büyük bir çoğunluğu okulun fiziki koşullarının yetersizliği, kalabalık sınıf mevcutlarını ve kendi eğitimsizliklerini kaynaştırma eğitiminin önündeki en büyük engeller olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Özellikle büyük çoğunluğu 40 kişilik bir sınıfta bir özel gereksinimli öğrenciye ilgilenmeleri

gereken zamanı verdiklerinde, diğer 39 öğrencinin zamanından önemli ölçüde çaldıkları düşüncesindedirler. Bunun 39 öğrenciyi feda etmek olduğunu belirtmişlerdir. Deneklerden sadece bir tanesi “Eğitimde kaybedilecek fert yoktur” düşüncesiyle herkesin üzerine düşeni en iyi şekilde yapması gerektiğini belirtmiştir. Genel olarak baktığımızda çalışanlar kaynaştırma eğitiminin faydasına inanıyoruz ama mevcut koşullarda amacına ulaşmaz mesajını vermektedirler

Tüm bu sonuçlardan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz ki; kaynaştırma eğitiminin okullarda başarıyla gerçekleşmesi için yapılması gerekenlerden biri, okulların kaynaştırma eğitiminin alt yapısına sahip olması (*sınıf mevcutlarının düşürülmesi, özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlenmesi için gerekli testler ve uzman alt yapısının oluşturulması...*) için gerekenin yapılması, diğeri de çalışanların kaynaştırma eğitimi sırasında yaşadıkları zorluklardan yola çıkarak oluşturulacak konularda (*sınıf yönetimi, okul yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri*) konularda mevcut çalışanların, pilot bölgeler oluşturularak çok ciddi bir hizmet içi eğitimden geçirilmesidir. Yeterli bilgi düzeyi ve kaynaştırma kültürünün oluşturulması yönetsel bir görev olarak algılanmalı ve nörolojik çoğulculuğu kucaklayan bir okul kültürünün oluşturulmasını sağlamanın yönetsel bir görev olduğu kabul edilmelidir. Bu bulgular ışığında mevcut haliyle uygulanan kaynaştırma eğitiminin okul sistemi içinde başarıyla ele alınması mümkün görünmemektedir.

4.4.3. Öneriler

Bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmasına karşın aşağıda sıralanan öneriler ışığında daha farklı kaynaştırma sorunlarının çözümüne katkı yapabilecek, çok iyi tasarlanmış araştırmalar yapılması gerekmektedir.

- 1 Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracı baz alınarak yeni bir soru havuzu oluşturulup değerlendirme ölçekli bir anketle daha geniş kitleye uygulanabilir.
- 2 Kaynaştırma eğitimine yönelik yeni sistemlerin denendiği pilot okul uygulamaları üzerinde bir çalışma, bu çalışmanın başka bir uzantısı olarak ele alınabilir.
- 3 Özel gereksinimli öğrencilerin bulunduğu bir sınıfta pilot bir kaynaştırma uygulaması örnek olay olarak incelenebilir.

- 4 Çalışanların kaynaştırma eğitiminin faydalarına inanmalarına karşın, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi istememelerinin nedenleri özgün bir araştırma dizisi ile çözümlenebilir.
- 5 Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin kaynaştırma sınıfının ve okulunun yönetimi konularında sorunları olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle bu konuda ve öğretim yöntem ve teknikleri, özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve değerlendirme konularında öğretmenlere ve okul yöneticilerine uygulamada verimliliği arttıracak hizmetiçi eğitim programları düzenlenebilir.
- 6 Sınıf/branş öğretmenleri ile rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve BEP hazırlama konularında bilgi ve uygulama alt yapısı bağlamında çok farklı donanıma sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, rehber öğretmenlerin, kaynaştırma ve BEP hazırlama konularında daha yetkin ve okul yönetimini yönlendirici konuma getirilmeleri gerekmektedir. Bunun nasıl yapılabileceği hususunda araştırmalar tasarlanabilir.

KAYNAKLAR

- Abebe Gebreselassie. (2000). *Attitudes Of Teachers And Students Regarding The Integration Of Hearing Impaired Students Into Regular Classes*. A thesis submitted to the School of Graduate Studies of Addis Ababa University in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Masters of Arts in Special Needs Education in Addis Ababa University, s.18.
- Akçamete, G. ve Kaner, S.(1999). Cumhuriyetin 75. Yılında Çocuğa Yönelik Özel Eğitim Çalışmaları. 2. *Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi: Cumhuriyet ve Çocuk*, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 2:395-405.
- Ali Atıf Bir. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Bir, A.A. (Ed.). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081,
- Barr, J.Y., Schultz, T., Doyle, M.B., Kronberg, R. Ve Crossett, S. (1996). Inclusive Schooling in St. Cloud Perspectives on the Process and People. *Remedial and Special Education*, Vol. 17, No. 2:92-105
- Başbakanlık, (2000). Özürlülere Hizmet Veren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurum ve Kuruluşları İşbirliği ve Koordinasyon Toplantıları Sonuç Raporları, Ankara
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4):35– 45.
- Burstein, N., Sears, S., Wilcoxon, A., Cabella, B. Ve Spagna, M. (2004). Moving Toward Inclusive Practices. *Remedial and Special Education*, Vol. 25, No.2:104-116
- Crockett, J.B. ve Tech, V. (2002). Special Education's Role in Preparing Responsive Leaders for Inclusive Schools. *Remedial and Special Education*, Vol. 23, No. 3:157-168
- Devrim Koçer. (2005). Çocuklarımız ve Bilmediklerimiz, Eğitsel Tanılama ve Eğitim Ortamı, Eğitim Yönetimi, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim. Paragraf Yayınları, s: 112, Ankara.

- Doğru, Ö. (2004). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Eğitimleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Dergisi*, 5(56):114.
- Edward D.Fiscus ve Collen J. Mandel. (2002). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*. Akçamete, G. (Ed.). Şenel, H.G. ve Tekin, E. (Çev), 2. baskı, Ankara, s.164.
- Garrick, L. (2000). ,Parental Perceptions of Inclusive Educational Placements. *Remedial and Special Education*, Vol. 21, No. 2:121-128
- Gary Thomas vd. (1998). *The Making of the Inclusive School*. Routledge Publication, s.3
- Gözün, Ö. Ve Yıkılmış, N. (2004). İlköğretim Müfettişlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüş ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2):79-88.
- Grove, K.A. ve Fisher, D. (1999). Entrepreneurs of MeaningParents and the Process of Inclusive Education. *Remedial and Special Education*, Vol.20, No.4:208-215
- Güzel, R. Özmen. (2005). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. 4. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, s:72-101
- Huefner, D.S. (1994). The Mainstreaming Cases: Tensions And Trends For School Administrators. *Educational Administration Quarterly*, Vol. 30, No. 1:27-55
- Individuals with Disabilities Education Act Public Law (IDEA PL 101-476) 94-142 (Education of All Handicapped Children Act).
- İskender Özgür. (2004). *Engelli Çocuklar ve Eğitimi*. 1.Baskı, Karahan Kitap Evi, s.25.
- Jacqueline S. Thousand ve Richard A. Villa. (2007). Organizational Supports for Change Toward Inclusive Schooling. *Creating an Inclusive School*, Richard, A.V. (Ed.). 2nd. Edition.
- Jenkins, H. (2006). ,The key elements for building sustainable inclusive schools , Associate Professor, Curtin University of Technology, *Schools Plus, Resourcing Informed Practice Conference*,18 May 2006

- Kargın, T. (2004). Baş Makale_Kaynaştırma Tanımı Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2):6
- Kenneth A. Kavale ve Steven R. Forness. (2000). History, Rhetoric, and Reality: Analysis of the Inclusion Debate, *Remedial and Special Education*, Vol.21, No.5: 279-296
- King-sears, M.ve Cummings, C. (1996). Inclusive Practices of Classroom Teachers. *Remedial and Special Education*, Vol. 17, No. 4:217-225
- Kırcaali, İftar G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, sayı: 16, s.45
- Lewis, R. B., Doorlang, D.H. (1994) *Teaching special students in the mainstream*. 4. Baskı, Prentice Hall, s.188
- Leyser, Y.,Tappendorf, K.(2001) Are Attitudes And Practices Regarding Mainstreaming Changing? A Case Of Teachers In Two Rural School Districts, *Education* 121,4
<http://www.questia.com/googleScholar.qst?docId=5001040159>
- Lindsay, G. (2003). Inclusive education: Acritical perspective. *British Journal of Special Education*, Vol. 33, No. 1:1 3-12.
- Lindsay, G. (2003). Inclusive Education: A Critical Perspective. *British Journal Of Special Education*, Vol. 30, No.6:3
- Metin, N. (1992). Okul Öncesi Dönemde Özürlü Çocuklar İçin Kaynaştırma Programları. s:34-36, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/39/40/346.pdf> (12.05.2009).
- Mitchel, G., Springs, S. ve Bruno, S. A Source Guide for Individual Education Programs (IEP) Newark Public Schools Office of Special Education's Professional Development Center, Professional Development Staff, s:6-9
<http://www.nps.k12.nj.us/Special%20Education/IEP%20Resource%20Guide.pdf> (13.10.2008).
- Mithat Enç.(2005). *Görme Özürlüler: Gelişim, Uyum ve Eğitimleri*. 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, s.26. Ankara.
- Nilüfer Özabacı. (2008). *Sınıfta Sorunlu ve Özel Öğrencilerin Yönetimi*. Şişman, M ve Turan, S. (Ed.). Pegem A Yayıncılık,. Ankara, s.130
- Niyazi Karasar. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 15. Baskı, Nobel Yayın, s.77. Ankara.

- Oğuz Gürsel. (2005). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*. Gürsel, O. (Ed.). Anadolu üniversitesi web-ofset tesisleri, Eskişehir, s.46.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (1995). Integrating students with special needs into mainstream schools. Paris: OECD Publications.
- Richard Villa. (2005). *Creating an inclusive school*. Villa, R. (Ed.). Association for Supervision & Curriculum Development, s.57.
- Scott, B.J., Vitale, M.R. ve Masten. W.G. (1998). Implementing Instructional Adaptations for Students with Disabilities in Inclusive Classrooms: A Literature Review. *Remedial and Special Education*, Vol. 19, No. 2:106-119
- Sema Batu ve Gönül Kırcaali İftar. (2010). *Kaynaştırma*, 5. Baskı, Kök Yayıncılık, s.49.
- Semih Sumak. (2007). Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı “Eğitim Yönetimi Dergisi” ders notları, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Semra Şahin. (2005). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*, 4. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, s.58.
- Sezgin Vuran. (2005). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*, Gürsel, O. (Ed.). Anadolu üniversitesi web-ofset tesisleri, Eskişehir, s.3.
- Stainback, W.ve Stefanich, G. (1996). Learning together in inclusive classrooms. *Teaching, Exceptional Children*, 28,(3):14-19.
- Suanne Gibson ve Sonia Blandford. (2005). *Managing Special Educational Needs: A Practical Guide for Primary and Secondary Schools*. SAGE, s.59
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2):15-23
- Şura Raporu. (1999). I. Özürlüler Şurası:
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). 2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 1. bölüm
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). 2916 sayılı özel eğitime muhtaç çocuklar kanunu ve özel eğitim ve danışma hizmetleri genel müdürlüğünün 11.08.1999 tarih ve 2237 sayılı genelgesi

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). Milli Eğitim Bakanlığı. Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname ve özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (1997).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları, Genelge 2008
- Taylor, S.S. (2005). Special Education and Private Schools: Principals' Points of View. *Remedial and Special Education*, 26(5): 281 - 296.
- Udvarı-Solner, A. ve Thousand, J.S. (1996). Creating a Responsive Curriculum for Inclusive Schools. *Remedial and Special Education*, Vol. 17, No. 3:182-191
- Umut Kaya. (2003). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin Ve Rehber Öğretmenlerin Kaynaştırmayla İlgili Bilgi, Tutum Ve Uygulamalarını İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi
- Valesky, T.C. and Hirt, M.A. 1992. Survey of the states special education knowledge requirements for school administrators.s.1
<http://www.questia.com/googlescholar.qst>; (03.07.2007).
- Yell, M.L. (1995). Least Restrictive Environment, Inclusion and Students with Disabilities: A Legal Analysis. *University of South Carolina The Journal of Special Education*, Vol. 28, No. 4:389-404
- Yörükoğlu, A. (2007). Hacettepe Üniversitesi Ulusal Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Politikaları 11. Çalıştayı. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(1):60
- Zollers, N.J., Ramanathan, A.K. ve Yu, M. (1999). The Relationship Between School Culture and Inclusion: How An Inclusive Culture Supports Inclusive Education. *Qualitative Studies in Education*, 2:157-174.

EKLER

EK A.
ANKET UYGULAMA İZİN BELGESİ

Sayın Okul Müdürü;

İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve SODES destekli bir proje olarak ilköğretim düzeyinde yöneticilerin, sınıf, psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin, özel gereksinimli/kaynaştırma öğrencilerini tanıma ve yönlendirme yeterliliklerinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanan anketlerdeki sorulara verilecek gerçekçi cevaplar, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmemiz ve proje kaynaklarını verimli kullanabilmemiz için son derece önemlidir.

Okul yöneticisi olarak, anketlerin uygulanmasında okulunuz çalışanlarına belli bir zaman aralığı vererek, titiz davranmalarını ve doldurulan anketlerin süratle size teslim edilmesini sağlayabilirsiniz bu çalışmaya önemli katkılarınız olacaktır.

Formlara kişi ve kurum ismi yazılmasına gerek yoktur. Araştırmacılar, katılımcıların kimlikleri ile değil, görüşleri ile ilgilenmektedirler.

Eğitim en sorunlu alanlardan biridir. Bu sorunlara en yakın olanlar okul çalışanlarıdır. Bu nedenle vereceğiniz bilgilerle, bir anlamda yaşamakta olduğunuz sorunları başkalarıyla paylaşmış olacaksınız. İşbirliğiniz ve göstereceğiniz özen için teşekkür ederiz.

Ocak, 2010

Gaziantep Üniversitesi Araştırmacıları

Yrd.Doç.Dr.M. Semih SUMMAK
Nur (TOPRAK) KARAER

EK B**ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACI**

Değerli Meslektaşım,

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından yürütülmekte olan bir araştırmada, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve SODES destekli bir proje olarak ilköğretim düzeyinde yöneticilerin ve öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerini tanıma ve yönlendirme yeterliliklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

Yukarıda sözü edilen amaçlara yönelik olarak hazırlanan bu formdaki sorulara vereceğiniz gerçekçi cevaplar, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmemiz için son derece önemlidir. Katkınız ve işbirliğiniz için teşekkür ederiz.

M. Semih SUMMAK ve Nur TOPRAK

Gaziantep Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı,
Ocak, 2010

A) DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. cinsiyet

1) Bayan () 2) Erkek ()

2. Görev Türü

1) Yönetici () 2) Öğretmen () 3) Rehber Öğretmen ()

3. Yaş

1) 20-30 () 2) 31-40 () 3) 41-50 () 4) 50-fazlası ()

4. Kaç yıldır öğretmen/yönetici olarak çalışıyorsunuz?

1-5 () 2) 6-10 () 3) 11-15 () 4) 16-20 () 5) 20- fazlası ()

B) ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ KİŞİSEL DENEYİMLER

5. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili olarak okulunuzun/sizin yasal yükümlülükleriniz hakkında bildiklerinizi en fazla iki cümle ile özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Bu eğitim-öğretim yılında okulunuzda özel gereksinimli (engelli) öğrencileriniz var mı?

1) Evet () 2) Hayır () 3) Bilmiyorum ()

7. Hiç özel gereksinimli öğrenciniz oldu mu? (Cevabınız evet ise 8. soruya geçiniz, değilse 9. soruya devam edebilirsiniz).

1) Evet () 2) Hayır () 3) Bilmiyorum () 4) Emin değilim ()

8. Ne çeşit yetersizlikleri vardı? (en fazla 4 tanesini işaretleyebilirsiniz)

8.1) Otizm ()	8.7) Zihinsel bozukluk ()
8.2) Dikkat eksikliği- Hiperaktivite bozukluğu ()	
8.3) Gelişimsel bozuk ()	8.8) Fiziksel yetersizlik ()
8.4) İşitme Engelli ()	8.9) Görme bozukluğu ()
8.5) Konuşma bozukluğu ()	8.10) Duygusal bozukluk ()
8.6) Öğrenme Güçlüğü ()	8.11) Down sendromlu ()
8.12) Bunların dışında.....	

.....

.....

.....

.....

.....

C) OKUL ÇALIŞANININ KAYNAŞTIRMA KONUSUNDAKİ BİLGİSİ

9. Üniversitedeki öğreniminiz sırasında kaynaştırma ve özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili bir eğitim aldınız mı?

1) Evet () 2) Hayır ()

10. Göreve Başladıktan sonra kaynaştırma eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim/ders/kurs aldınız mı?

1) Evet () 2) Hayır ()

11. Kaynaştırma konusu yetersizliklerin (dikkat eksikliği, down sendromu, otizm... gibi) belirgin özelliklerini tanıyabiliyor musunuz?

- 1) Evet () lütfen belirtin.....

2) Hayır () bu konuda hiçbir yeterliliğim yok

D) YETERSİZ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ BİLGİYE ULAŞMAK

12. Engelli/yetersiz öğrencileri sınıfa/ okula almadan önce onlarla ilgili bilgi toplar mısınız?

- 1) Evet () cevabınız evet ise ne çeşit bilgilere ulaşırsınız?
 (Aşağıdaki seçeneklerin birden fazlasını işaretleyebilirsiniz)

- () Öğrencinin yetersizlik türü/niteliği hakkında bilgiye
 () Yetersiz öğrencinin eğitimsel performansı hakkındaki bilgiye
 () Yetersiz öğrencinin ihtiyaçları hakkındaki bilgiye
 () Yetersiz öğrencinin davranışları hakkındaki Varsa Diğer.....

2) Hayır () okulumuzda bu türden bilgileri toplamaya müsait alt-yapı ve uzman bulunmamaktadır

13. Sınıfınıza/okulunuza bir kaynaştırma öğrencisi alacak olsanız, kaynaştırma eğitimi hakkında ne çeşit bilgiye ihtiyaç duyarsınız? (Birden fazlasını işaretleyebilirsiniz)

- 13.1 () Farklı yetersizliklerin temel özellikleri hakkındaki bilgi
 13.2 () Yetersiz öğrenciler için eğitim materyalleri hakkındaki bilgi
 13.3 () Yetersiz öğrenciler için eğitim teknikleri hakkındaki bilgi
 13.4 () Sınıftaki gerekli fiziksel düzenlemeler hakkındaki bilgi
 13.5 () Yetersiz öğrencilerin aileleriyle işbirliği hakkındaki bilgi
 13.6 () Normal öğrencilerin yetersiz öğrencilerin durumu ile ilgili olarak bilgilendirilmesi hakkındaki bilgi
 13.7 () Normal öğrencilerin ailelerinin bilgilendirilmesi hakkındaki bilgi
 13.8 () Kaynaştırma sınıfı yönetimi hakkındaki bilgi
 13.9 () Davranış değiştirme teknikleri hakkındaki bilgi

E) KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ HAKKINDAKİ KİŞİSEL GÖRÜŞLER

14. Kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgi seviyenizi nasıl tanımlıyorsunuz?

- 1) Hiç Yok () 2) Orta () 3) Yüksek ()

15. Sınıfınızda/ okulunuzda özel gereksinimli öğrenci ister misiniz?

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16. Kaynaştırma eğitimi hakkındaki düşüncelerinizi tanımlamak için aşağıda verilen görüşler konusunda size uygun seçeneği işaretleyiniz.

16.1 Kaynaştırma eğitimi öğretmenler için fazladan yük demektir

- 1) Evet() 2) Hayır() 3) Kararsızım ()

16.2 Aldığım ücret sınıfımda/okulumda özel gereksinimli öğrenciyi eğitmek için yetersiz

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.3Özel gereksinimli öğrencilerle ilgilenmek, normal okullardaki öğretmenlerin görevi değil.

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.4 Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli öğrencilerin kendine yeter hale getirilmesi ve sosyal gelişimi açısından çok önemli ve gereklidir.

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.5Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli olmayan öğrenciler için yararlıdır, çünkü özel gereksinimli arkadaşlara sahip oldukları için farklılıklara yönelik sosyal kabul ve toleransı öğrenebilirler.

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.6Kaynaştırma eğitiminin, normal öğrenciler için herhangi bir yararı yoktur.

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.7Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrenciler için yararlı değildir

- 1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.8. Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma sınıflarındaki kabulünü sağlamak zordur.

2) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

Çöf.

16.9 Eğer sınıfta özel gereksinimli öğrenciler varsa sınıftaki toplam öğrenci sayısı düşürülmelidir.

1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.10 Özel gereksinimli öğrenciler için özel eğitim okulları (sadece engelli öğrencilerin devam ettiği okullar), kaynaştırma okullarından daha iyidir.

1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

16.11 Her birey öğretilabilir ve potansiyel bir öğrenme kapasitesine sahiptir, bu nedenle normal okullar kaynaştırmanın alt yapısına sahip olmalıdır.

1) Evet () 2) Hayır () 3) Kararsızım ()

F) ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİ DEĞERLENDİRME

17. Sınıfınızdaki/okulunuzdaki özel gereksinimli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP, BÖP) geliştirebiliyor musunuz?

1) Evet () 2) Hayır () 3) Bilgim Yok ()

18. Okulunuzda BEP hazırlamada kullanılacak özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesi için gerekli testler ve uzman alt yapısı mevcut mu?

1) Evet () 2) Hayır () 3) Bilgim Yok ()

19. Özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesinde kullanılacak araçları/testleri biliyor musunuz?

1) Evet () birinin ismini yazınız lütfen.....
2) Hayır () hiçbir fikrim yok

20. Özel gereksinimli bir öğrencinin eğitimsel performansını/ yetersizlik düzeyini değerlendirme araçlarınız ve uzmanınız var mı? (Cevabınız evet ise 21. soruya geçiniz, değilse 22. soruya devam edebilirsiniz).

1) Evet () 2) Hayır ()

21. Özel gereksinimli bir öğrenciniz olduğunda onun eğitimsel performansını/ yetersizlik düzeyini nasıl değerlendirirdiniz? (Birden fazlasını işaretleyebilirsiniz)

21.1 () Aileleriyle konuşarak

21.2 () Uzmanlara danışarak

21.3 () Değerlendirme materyalleri ya da ölçme /değerlendirme araçları kullanarak (Wiscar testi gibi)

21.4 () Özel eğitim öğretmeniyle işbirliği yaparak

21.5 () Öğrencilerle görüşmeler yaparak

21.6 ()

Diğer.....
.....
.....

22. Özel gereksinimli öğrenciyi tanıma konusunda zorluk yaşıyor musunuz?

1) Evet ()

2) Hayır ()

3) Hiç Karşılaşmadım

23. Özel gereksinimli öğrencileri bir sınıfa yerleştirme konusunda, o sınıfın öğretmeniyle sorun yaşıyor musunuz? (Bu soruyu sadece yöneticiler cevaplayacaktır).

1) Evet () lütfen belirtin.....

2) Hayır () bu konuda hiçbir bilgim yok

24. Özel gereksinimli öğrenciye ödev verirken onun sınırlarını/olası performansını hesaba katar mısınız?

1) Evet()

2) Hayır()

3) Özel Gereksinimli Öğrenciye ödev vermem ()

25. Özel gereksinimli öğrenciyi değerlendirmeniz gerektiğinde, özel gereksinimi olmayan öğrencilerden farklı değerlendirme metotları kullanır mısınız?

1) Evet () lütfen belirtin.....

2) Hayır () bu konuda hiçbir bilgim yok

G) ÖĞRENCİLERE VE AİLELERE BİLGİ SAĞLAMAK

(Bu bölümü, özel gereksinimli öğrenciniz olduysa/varsayarsa ya da olduğunda cevaplayınız)

26. Okul yılı başlangıcında özel gereksinimli olmayan öğrencileri, özel gereksinimli öğrenciler konusunda bilgilendirir misiniz?

1) Evet ()

2) Hayır ()

27. Özel gereksinimli öğrencileri veya ailelerini yeni eğitimsel çevre (okul, arkadaşlar, sınıf..) konusunda bilgilendirir misiniz?

1) Evet ()

2) Hayır ()

28. Aileleri ve özel gereksinimli öğrencileri aşağıdaki konular hakkında bilgilendirir misiniz?

28.1 Bireyselleştirilmiş eğitim planı

1) Evet () 2) Hayır ()

28.2 Bu eğitimde özürlü öğrencinin yüzleşeceği olası zorluklar

1) Evet() 2) Hayır ()

28.3 Okuldaki öğrencinin güvenliği

1) Evet() 2) Hayır ()

28.4 Okulun ve sınıfın özellikleri

1) Evet() 2) Hayır ()

28.5 Aileler için, evde çocuklarıyla uygulamaları konusunda destekleyici eğitim bilgisi ve materyali

1) Evet () 2) Hayır ()

28.6 Özel gereksinimli öğrencinin sınıftaki eğitimsel performansı

1) Evet () 2) Hayır ()

28.7 Aileleri bilgilendirmem çok zor, okulla iletişimleri kopuk ()

29. Profesyonellerden bu bilgileri alma konusunda yardım ister misiniz?

1) Evet () lütfen belirtin.....

.....

2) Hayır () çünkü bu konuda bilgi alabileceğim birileri yok

H) OKUL İMKANLARI

30. Okulda kaç tane özel gereksinimli öğrenciniz var? (Bu soruyu sadece yöneticiler cevaplayacaktır).

1) 5-10 () 2) 11-20 () 3) 21-30 () 4) 30- fazlası

31. Sınıfınıza özel gereksinimli bir öğrenci geldiği zaman okul yönetimi sınıf mevcudunu azaltır mı?

1) Evet () 2) Hayır () 3) Bilmiyorum ()

32. Okulunuzdaki özel gereksinimli öğrenciler için imkanlar var mı?

Cevabınız Evet () ise birden fazlasını işaretleyebilirsiniz

32.1) Özel alt sınıf ()

32.2) Kaynaştırma eğitimi verebilecek öğretmenler ()

32.3) Kaynak oda ()

32.4) Özel eğitim danışmanlığı ()

32.5) Rampalar ()

- 32.6) Ses yalıtımı ()
 32.7) Işıklandırma ()
 32.8) Kaynaştırma için gerekli temel eğitim materyalleri ()
 32.9) Gezici öğretmen ()
 32.10) Özel tuvaletler ()
 32.11) Asansör ()
 32.12) Kaynaştırma için gerekli temel eğitim materyalleri ()
 32.13)

Diğer.....

32.14) Hayır () hiçbir özel donanım yoktur

33. Özel gereksinimli öğrenciler dışındaki öğrenciler arasında, özel gereksinimli öğrencilerin kabul ya da tolerans seviyesini geliştirmek için çaba harcar mısınız, bunu yapacak görevliler var mı?

1) Cevabınız Evet () ise lütfen

belirtiniz.....

34. Kaynaştırma eğitimi bağlamında öğretmenler/ okul yöneticisi olarak kendi görev ve sorumluluklarınızı nasıl tanımlıyorsunuz? (Aşağıdaki boşluğa bir iki cümle ile yazınız lütfen).

.....

Yukarıda belirtilenler dışında konuyla ilgili görüş, düşünce ve önerileriniz varsa belirtiniz lütfen,

.....

Teşekkürler.....

EK C

VERİ TOPLAMA ARACININ UYGULANDIĞI İLKÖĞRETİM
OKULLARI

ŞAHİNBEY İLÇESİNDEN;	ŞEHİTKAMİL İLÇESİNDEN;
1.Kurtuluş İlköğretim Okulu	1. Zekeriya Konukoğlu İlköğretim Okulu
2. Hayriye Osman Külekçi İlköğretim Okulu	2. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu
3. Düztepe İlköğretim Okulu	3. Mehmet Emin Zekiye Üstünel İlköğretim Okulu
4. Özdemir Bey İlköğretim Okulu	4. Emine Mustafa Humanızlı İlköğretim Okulu
5. Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu	5. Mehmet Çolakoğlu İlköğretim Okulu
6. Bahattin Kayalı İlköğretim Okulu	6. Ömer Humanızlı İlköğretim Okulu
7. M. Kemal Kınöğlu İlköğretim Okulu	7. Gürteks Mehmet Hayri Özkaya İlköğretim Okulu
8. Dr Nilüfer-Mustafa Özyurt İlköğretim Okulu	8. Hasan Celal Güzel İlköğretim Okulu
9. Nuriye Zekeriya Kına İlköğretim Okulu	9. Hayri Küpeli İlköğretim Okulu
10. Hürriyet İlköğretim Okulu	10. Şehit Nafi Kıvanç İlköğretim Okulu
11. Akyol İlköğretim Okulu	11. Cemil Alevli İlköğretim Okulu
12. 30 Ağustos İlköğretim Okulu	12. Mehmet Akif İlköğretim Okulu
13. Dr Sadık Ahmet İlköğretim Okulu	13. Gazikent İ.M.K.B. İlköğretim okulu

ÖZGEÇMİŞ

Nur (Toprak) Karaer 1984 yılında Gaziantep’te doğdu..İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü’nden 2006 yılında mezun oldu. Nur (Toprak) Karaer orta derecede İngilizce bilmektedir. 2007 yılından beri Aysel Tekinalp İlköğretim Okulu’nda sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır.

VITAE

Nur (Toprak) Karaer was born in Gaziantep in 1984. She graduated from the Department of class teacher, Faculty of Education at İnönü University in 2006. She knows English in medium degree.. She has been working as a teacher since 2007 at Aysel Tekinalp Primary School.